

Αριθ. ειλ. 2569. 1980

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ—ΤΕΧΝΗ—ΚΡΙΤΙΚΗ

Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας
ΓΙΑΝΝΙΝΑ 1965

ΧΡΟΝΟΣ Α΄

ΤΕΥΧΟΣ 1^ο

Γενάρης Φλεβάρης

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Γ. ΑΘΑΝΑ

Κ. ΒΑΡΝΑΛΗ

Α. ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

ΠΕΤΜΕΖΑ—ΛΑΥΡΑ

Λ. ΜΑΛΑΜΑ

Σ. ΜΟΥΣΕΛΙΜΗ

Κ. ΚΑΣΣΗ

Π. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Β. ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΖΩΝΤΑΝΗΣ ΣΚΕΨΗΣ
ΟΡΓΑΝΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ

"ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ"

Ἐκδότης—Διευθυντής: ΛΑΜΠΡΟΣ ΜΑΛΑΜΑΣ

Διεύθυνση: Νηοί—Γιαννίνων

Τιμή Τεύχους Δρχ. 5

Χρονική Συνδρομή Δρχ. 35

Ἦλη, ἀλληλογραφία, ἐμβόσματα στὸν ἴδιον

Συνεργασίες καὶ δὲ δημοσιεύονται δὲν ἐπιστρέφονται

Ἐπιμέλειαν Τυπογραφείον: ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ ΘΕΜΕΛΗΣ—28ης Ὀκτωβρίου 72

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

● ΑΡΘΡΟ :

Ὁ Δημιουργὸς τῆς Τέχνης (Λ. Μάλαμα) Σελ. 1

● ΠΟΙΗΣΗ

Ὁ Ψωμοζήτης (Γ. Ἀθανά) • 3
Τετρα (Κ. Βαρταλή) • 4
Ἐπιγραμμα (Α. Σικελιανού) • 5
Ἡ Γένεσις τοῦ χρόνου
Ἡ Γενιά τοῦ Πύργου (Σ. Μουσελίου) • 6
Τὸ τέλει τοῦ Πόντου
(Στο ΓΙΩΡΓΟ ΜΕΛΑΝΙΔΗ) (Λ. Μάλαμα) • 7
Ἀληθὲς καὶ
Μημνηστικὸν (Κ. Κασση) • 3
(Π. Ἐμμανουήλ) • 8

● ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ :

Στὰ Σκοπεῖδια (Ν. Πετρεζά—Λαύρα) • 10
Ὁ Δυνατὸς Λαός (Β. Παπαγιωργή) • 9

● ΚΡΙΤΙΚΕΣ :

Οἱ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ—Κρίνονται οἱ ποιηταί: 1) Α. Γιαννιτση—Βουγιόκκη 2) Ἡμῶς Σιμοπουλός. 3) Γιώργος Τσοῦτης. 4) Γιώργος Πολιτιρχής. (Λ. Μάλαμα) • 12

● ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ :

ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΠΕΝΝΙΕΣ (Λ. Μάλαμα) • 14
1) Διὰ λόγια τιμῆς γιὰ τὸ Λ. Ἀκριτά
2) Τὸ Σπῆτι τοῦ Γουκαλιώφ
3) Τὸ πνεῦμα ἐπιπέτο
4) Ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ καὶ ἡ Τεχνικὴ Παιδεία
5) Πλαστικὴ
6) Πρωτογονία λάθη
7) Σοφιστικὸς
8) Ἐτεροδικία
9) Ἀπαράδεκτοι γιορτῆς

● ΣΧΟΛΙΑ :

ΜΕ ΤΟ ΣΦΥΡΙ ΣΤΑ ΚΑΜΩΜΑΤΑ (Λ. Μάλαμα)
1) Οἱ παραιοτολῶγοι
2) Οἱ Ε.Ε.Λ. καὶ οἱ ὑποψήφιοι Ἀκαδημαῖκοι
3) Τα κρατικὰ Βραβεῖα καὶ ἡ ἀγορὰ βιβλίων
4) Γιὰ τὸν Ἐλίωτ
5) Ο INDEX
6) Κρατικὴ καὶ Κριτικὸς
7) Γύρω ἀπ' τὰ Βραβεῖα
8) Ὑποκρισὶς
9) Ἰσοσοφικὴ Αἰσθητικὴ

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ — ΤΕΧΝΗ — ΚΡΙΤΙΚΗ

Διευθυντής: ΛΑΜΠΡΟΣ ΜΑΛΑΜΑΣ • ΤΕΥΧΟΣ Ι • ΓΕΝΑΡΗΣ—ΦΛΕΒΑΡΙΟΣ • ΓΙΑΝΝΙΝΑ 1965

Ὁ Δημιουργὸς τῆς Τέχνης

Ὁ γνήσιος κι ἀληθινὸς δημιουργὸς τῆς Τέχνης, εἶναι μὲ τὴ δική του τὴ μορφή, ὁ μετασχηματιστὴς κάθε νέου πολιτισμοῦ. Εἶναι μιὰ πλατιά ζεστὴ παλλόμενη καρδιά πού ἐνώνει ἀνθρώπους μὲ ἀνθρώπους, λαοὺς μὲ λαοὺς, αἰῶνες μὲ αἰῶνες. Μοιάζει κρυόβρυση ψηλοῦ βουνοῦ, σὲ καφερὴ ἀλωναρία δίψα. Ὁ καλλιτέχνης εἶναι ὁ κρατήρας τοῦ ψυχολογικοῦ κι αἰσθητικοῦ κοινωνικοῦ ἠφαίστειου. Γίνεται μὲ τὴ δύναμη τῆς φαντασίας του πομπὸς μ' ἀνάλογη φυσικὴ ἐμβέλεια. Ἀλλά, καὶ δέχτης εὐπαθῆς ὄλων τῶν ἀνθρώπινων καταστάσεων.

Ἀντιλαλεῖ μέσ' στὰ φαράγγια τῶν καιρῶν, αἰῶνια κελαηδίστρα ἢ φωνή του. Ὁ δημιουργὸς τῆς Τέχνης, εἶναι ὁ πνεύμονας τοῦ πολιτισμοῦ πού ἀναπνέει ἢ ζωή, κι ἀναβρῦζει ἢ χαρὰ τῆς. Ἡ ζωὴ θέλει ὁμορφιά. Δίχως τὴν τέχνη δὲ θάταν παρὰ μιὰ μαζικὴ ἀγέλη σὲ ζούγκλα. Ἡ ὁμορφιά βρίσκεται μέσα στὴν ἀρμονία τῆς Τέχνης, ὅταν αὐτὴ πλάθεται μὲ τὸ προζύμι τῆς Ἀλήθειας καὶ τὸ ζυμάρι μιᾶς ρεαλιστικῆς ἀναπαράστασης τῆς εἰκόνας, τῆς κίνησης, τῆς δράσης, τοῦ πάθους, τοῦ καημοῦ καὶ τοῦ πόνου. Ἡ Ἀλήθεια κι ἡ ὁμορφιά εἶναι οἱ βασικὲς τροφές τοῦ νοῦ καὶ τῆς ψυχῆς τ' ἀνθρώπου. Ὁ δημιουργὸς πού νιώθει βαθιὰ τὴν ἀποστολὴ του, ξέρεي νὰ μετουσιῶνει σὲ Τέχνη, τὰ χτυποκάρδια τοῦ λαοῦ, ἀπ' τὶς ἀγωνίες, καὶ τὶς λαχτάρεις του. Τὰ σκοτάδια νὰ τὰ πλημμυρίζει μὲ τὸ φῶς τῆς Τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης. Ν' ἀπαλύνει καὶ νὰ γιαιτρεύει τὸν πόνο τῶν πληγῶν τοῦ λαοῦ. Νὰ δίνει «σάρκα καὶ ὄστᾱ» στὰ ὄνειρα καὶ στὶς ἐπιδιώξεις του. Εἶναι πολλὰ τ' ἀδέρφια τοῦ ζωντανοῦ καθάρτου στοχασμοῦ καὶ τῆς ἀληθινῆς Τέχνης πού διψοῦνε, πού φλογίζεται ἢ καρδιά τους γιὰ πρόοδο. Πόχουν τὴ ζωντανὴ σκέψη, τὴ σωστὴ ἰδέα, τὸ δίκιο πόθο, τὴν ὑπερούσια Τέχνη, τὴν ἀνθρωπιά τους, ὅλα ἓνα πάθος ἀκατασίγαστο, εὐγενικό. Γιὰ τὴν ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ δικαίωση τῶν ὄλων. Ἀγωνίζονται νὰ λιγοστέψουν ἢ νὰ ξαλείψουνε τὰ βάσανα. Ὁ τίμιος διανοούμενος πούναι φορέας τῆς Τέχνης τοῦ λαοῦ του, ἀσκεῖ κάποιον ἠγετικὸ κι ὀδηγητικὸ ρόλο, κι εἶναι πρόθυμος γιὰ ὅποια θυσία. Ἐχει τὸ γνῶθι του, τὴν πεποίθηση τῶν δυνάμεών του, τὴ συναίσθηση τῆς κοινωνικῆς του ἀποστολῆς. Ξέρει πῶς τὸ πνεῦμα κι ἡ πνοὴ του διαρκοῦν ἀνάλογα στὸ χρόνο. Διακονοῦν τὴ χαρὰ, τὴν ἐνότητα καὶ τὴν ἀγάπη. Ἐπιτελοῦν ἔργο διαφωτιστικὸ, διαπλαστικὸ, πολιτιστικὸ, αἰώνιο.

Ὁ δημιουργὸς, ζεσταίνει κάτω ἀπὸ τὰ πλατιά φτερά του τὶς κρύες γύρα του καρδιές. Μὰ κι ὁ λαὸς θέλει τὸν πλάστη τῆς Τέχνης του ὀδηγητὴ κι ἀποστολό του, ἐπιστημονικὸ μετρητὴ τοῦ σφιγμοῦ καὶ τοῦ παλμοῦ του ἐκφραστή. Τὰ ἔργα του ν' ἀντιλαλοῦν ἀπ' τὰ βουναὶ στοὺς καρποφόρους κάμπους τῶν καιρῶν. Ἡ γνήσια φυσιογνωμία τῆς Τέχνης πρέπει νάναί ἡ πρωτοπόρα δύναμη καὶ συνείδηση τῆς ἐποχῆς, μπροστὰ σὲ κάθε ἀγῶνα. Ἡ θάλασσα τῆς ζωῆς ἔχει πολλές διακυμάνσεις. Ὁ συνειδητὸς καλλιτέχνης πρέπει νάναί μπροστάρης νὰ πλέει πάνω της καὶ

μέσα της με τ' ἄρμα τῆς Ἀλήθειας. Εἴμαστε ἡ ἀναγκαία ἐπιταχτική φωνή, θάλεγα ἡ κραυγή τοῦ παρόντος. Ἡ θέση πλαίι στοῦ λαό. Ἡ καρδιά μας χτυπάει με τὸ ρυθμὸ τῆς καταπονεμένης καρδιάς του. Θέλουμε τὸ Ναί, τῆς οὐσιαστικῆς καὶ γενικῆς προόδου. Ν' ἀστράψει τὸ πνεῦμα μας, καὶ ν' ἀνοίξει καινούργιους ὀρίζοντες. Ζοῦμε με τὴ θλίψη. Ὑπάρχουμε με τὴ συμπόνια, καὶ τὴν ὀργή, γιὰ κείνα π' ἀδικοχάσαμε. Ἀλλὰ καὶ με τὸ μέτωπο τῆς αἰσιοδοξίας ψηλά, γιὰ κείνα πού πρέπει νὰ καταχτήσουμε.

Θάρθει καιρὸς πού οἱ μονοπωλιακοὶ ἐλεφάντινοι πύργοι τῶν νόθων πνευματικῶν τῆς Ἀθήνας, θὰ γκρεμιστοῦν ἀπ' τὸ φουργιόζο ἀγέρα τῆς λαϊκῆς ἀνανεωτικῆς ὀρμῆς, πού ἀναπηδάει ἀπὸ τὶς ἀδικίες, τὶς ἀνέχειες, καὶ τὶς παραγκωνίσεις. Θὰ χυμῆξει ἀπὸ τὰ βογγητὰ τοῦ παράκαιρου χαμοῦ, τῆς δόλιας ἀθλιότητος. Εἴμαστε τὰ κακοποιημένα ἰδανικά τῶν χαμένων χρόνων καὶ τῶν τίμιων ἀγώνων. Τὰ σέρνουμε πάνου μας νεκρά. Ὅμως εἴμαστε κι ἡ θέση κι ἡ Ἀντίσταση. Νὰ τ' ἀναστήσουμε. Νὰ μετατρέψουμε αὐτὰ τὰ καταπονεμένα ἰδανικά, σὲ βλογημένη πραγματικότητα.

Οἱ δῆθεν μοντέρνοι τῆς ἀφηρημένης τέχνης, εἶναι ξεκομμένοι ἀπ' τὴ ζωὴ κι' ἀπ' τὴν Ἀλήθεια. Ἀποτελοῦν χρεωκοπία ἄρνηση καὶ παρακμή. Εἶναι ἡ σύγχυση, ἡ σκοπιμότητα, κι ἡ φυγὴ ἀπ' τὸ παρόν.

Ὁ δημιουργὸς τῆς καθάριας καὶ ξάστερης Τέχνης, γιὰ νὰ μπορεῖ ν' ἀσκει τὸ πολύτιμο κοινωνικὸ του λειτούργημα, πρέπει νᾶχει ἐξασφαλισμένη τὴ φροντίδα καὶ τὴ μέριμνα τῆς πολιτείας.

Ἐμπρὸς λοιπὸν οἱ ἄξιοι δημιουργοί. Ἄς γίνουν συμμετοχοὶ σὲ κάθε προοδευτικὴ δουλειά. Στὸ θρίαμβο τῆς εἰρηνικῆς καὶ κοσμογονικῆς μας ἐποχῆς. Γιὰ ν' ἀφήσουμε κληρονομιά στοὺς ἀγαπημένους τοῦ μέλλοντος.

Λ. ΜΑΛΑΜΑΣ

Ὁ Ψωμοζήτης

Ἔνα κομμάτι ἀπὸ τὰ «Τραγούδια τῶν Βουνῶν» τοῦ φωτεινοῦ κι αἰσιόδοξου λυρικοῦ τῆς ἀπλοϊκῆς ζωῆς καὶ τῆς δημοτικῆς παράδοσης ἀκαδημαϊκοῦ μας ΓΙΩΡΓΟΥ ΑΘΑΝΑ

Ὁ ψωμοζήτης χτύπησε τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μου:
 Σταράλευρο ἀποσίτισα κι ἔχω προζύμι πιάσει.
 Ζυμωτερὸ σκαφίδι μου κι ἀξάδα τοῦ χεριοῦ μου,
 γιὰ πολεμεῖστε γρήγορα τὶ ὁ ξένος ἔχει βιάση:

Τὴ γάστρα καίγω σύγκαιρα, γλυκὸ ψωμί τοῦ ψένω,
 γιομίζω τὸ ταγάρι του, καὶ πάει κατὰ τὴ δύση...
 Τᾶχα νὰ τὸν φχαρίστησα; Τᾶχα νὰ τὸν προσμένω;
 Τᾶχα θαρθεῖ κι ἄλλη φορὰ ψωμί νὰ μοῦ ζητήσει;

Γ. ΑΘΑΝΑΣ

Ἀ λ ή θ ε ι α

(Τοῦ ἀγνοῦ φυσιολάτρη καὶ βουκολικοῦ ποιητῆ ΚΟΥΛΗ ΚΑΣΣΗ)

Ἀνθρῶπε, ὁ ἐγωῖσμός σου φύτρωσε πανύψηλο δέντρο στὸνομά σου.
 Ἔβγαλε τὰ μάτια σου μ' ἄκαρπα κλαδιὰ
 Σ' ἔκαμε νὰ μὴ σέβεσαι τὸ μέτωπό σου
 ὅταν στολίζεται μὲ λάμψη.
 Σ' ἔκαμε νὰ ζητᾶς νὰ σπάσεις τὸ ὄστρακο τῆς ὑπαρξῆς
 μὲ πέτρα ἀνοησίας σου.
 Εἶναι σοφία νὰ πετάξεις τ' ὄνομά σου, ν' ἀπογυμνωθεῖς
 ἀπὸ τὰ λέπια τοῦ Ἐγώ.
 Νὰ βαφτεῖς μὲ τὸ ἴδιο χρῶμα ποῦ βάφτηκε τὸ σύμπαν.

Κ. ΚΑΣΣΗΣ

Τέ ρ μ α

Ἄνεκδοτοῦ ποιήμα τοῦ μεγαλόπνοου βάρ-
δου τοῦ κοινωνικοῦ μας προβληματισμοῦ

ΚΩΣΤΑ ΒΑΡΝΑΛΗ

Ἐδῶ, π' ἀνταμωθήκαμε, ἀδερφοί
δέν εἶναι πλατωσιά μηδέ κορφή
μήδ' ἄκρα τοῦ πελάου καί τ' οὐρανοῦ:
τὸ βάθος εἶναι τ' ἄσωτου Κενοῦ.

Δέν πέσαμε μονάχοι στ' ἀναιώνια
σκοτάδια. Μᾶς γκρεμίσαν τὰ τελώνια
τῆς ἀνομίας, οἱ «πρώτοι» τοῦ λαοῦ
κάθε λαοῦ, καινούργιου ἢ παλαιοῦ.

Ἦλιος ἐδῶ νὰ φτάσει, ἀνάσ' ἀχὸς
δέν ἀφήνει τῶν πλούσιων ὁ Θεὸς
καί στὸν Ἀπάνου Κόσμο ἀπὸ τὸν Κάτου
οἱ βόγγοι ν' ἀνεβοῦνε τοῦ θανάτου.

Τῆ σάρκα μᾶς τῆ σάπισε ἡ λασπιά τους,
μὰ τὴν ψυχὴ μας πιότερο ἢ ψεφτιά τους
πουλημένα κοπάδια, νύχτα - μέρα,
γιὰ δικά τους πεθαίνουμε συφέρα.

Ἀσήμαντοι, χυδαῖοι, μηδενικοί,
κάναν τὴν οἰκουμένη φυλακὴ.
Πέτρα δέν εἶν' ἀπάνου νὰ πατήσει
τὸ θῆμα, ὅσο ψηλότερα νὰ φτύσει.

—Πῶς ἐδόθε νὰ βγοῦμε:— Ὅχι ἕνας - ἕνας!
Ὅλοι μαζί καὶ μοναχὸς κανένας!
Σὰ φτάσ' ἡ ἐσχάτη ἀνάγκη νὰ σωθεῖς,
ἐνωμένος Λαὸς θὰ σηκωθεῖς.

Κ. Βάρναλης

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΜΑΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Πριν από μήνες πέρασε ή είκοσάχρονη επέτειο τής 'Εθνικής μας 'Αντίστασης και τής απελευθέρωσης άπ' τὸ χιτλερικό ζυγό. 'Ολάκερος ὁ ἑλληνισμός ὅπου κι ἂν βρίσκεται ἀπλωμένος στὰ πέρατα τής γῆς, γιόρτασε δλόψυχα, νοερά και περήφανα αὐτὴ τὴν επέτειο. Τὸ «'Ελεύθερο Πνεῦμα» μετὴ σειρά και μετὴν εὐκαιρία τής ἐκδοσῆς του χαιρετίζει κι ἀποτίει φόρο τιμῆς στοὺς ἡρωϊκοὺς ἀγωνιστὲς ποὺ δημιούργησαν, ἔζησαν και βίωσαν τὴν τίμια, ἀνιδιοτελῆ κι ἀγνή πατριωτικὴ καθολικὴ 'Αντίσταση τοῦ 1940—44.

'Ιδιαίτερα στὴ μνήμη τῶν χιλιάδων ἡρώων ποὺ ἔγιναν ὀλοκαύτωμα, κι ἔδωσαν τὸ ἱερότερο τίμημα: τὸ αἷμα τους, τὴ ζωὴ τους, στὴ μεγαλειώδη κείνη ἐποποιία, μετὴ τὸ λάβαρο τ' ἀγῶνα ὑψωμένο γιὰ τὴ λευτεριά τοῦ λαοῦ μας και τῶν ἄλλων ἀδερφῶν λαῶν ἀπ' τὴ φασιστικὴ σκλαβιά, τὸ «'Ελεύθερο Πνεῦμα» ἀφιερώνει τὸ παρακάτω ποίημα τοῦ μεγαλόπνοου βάρδου τής νεοελληνικῆς μας ποίησης ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ.

Ε Π Ι Γ Ρ Α Μ Μ Α

*Τ' ἀγῶνα μας πρωτόφλεβα καρδιὰ τοῦ Εἰκοσιένα,
γιὰ νὰ σὲ χαιρετήσουν ὄρθρο εἶναι σηκωμένοι
γυναῖκες, γέροντες, παιδιά. Κι ἐγὼ στὴ σύναξή τους
γιὰ βιαστικὸ ἀντροκάλεσμα γιὰ σημερινὸ σημάδι!
Τὶ τώρα σμίγει τὸ αἷμα σου στὴν πιὸ πλατιά του κολίτη
μ' ὅσο αἷμα χύθηκεν ἔχτες, και δὲς το ξεχειλίζει
νᾶμπει ποτάμι ἀκράταγο, μετὰ ποτάμια τ' ἄλλα
τῶν λαῶν ποὺ ὀρμᾶν στὴ λεύτερη π' ἀνοίγεται μπροστά τους
ἀνθρωποθάλασσα τής ζωῆς, σὲ Σὲ Δημοκρατία.*

25—3—46

ΑΓΓ. ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

Ἡ γέννηση τοῦ χρόνου

Τοῦ γλωσσολόγου λαογράφου καὶ λαϊκοῦ μας ποιητῆ ΣΠ. ΜΟΥΣΕΛΙΜΗ

Πρωτογενάρικη νυχτιὰ
γεννιέτ' ὁ νέος χρόνος
στέκουν μαμές τὰ ξωτικά
καὶ βάγιες οἱ νεράϊδες.
Ἄλλη ἄτοιμάζει σπάργανα
κι ἄλλη τὴ σαρμανίτσα
κι οἱ μοῖρες οἱ στριγλόμοιρες
γράφουν τὸ ριζικό μας.

Ἡ Γενιά τοῦ Πύρρου

Πονάει μου ἡ ψυχὴ βαριά
νὰ βλέπω ἀνθρώπους φουκαράδες γύρα
ποῦ ζοῦνε στερημένα ἐλεεινά,
παρατημένοι σ' ἄθλια μοῖρα!..
Νὰ στέργουν σ' ἴσμπες σὰν τὰ φαραῶνια
καὶ νὰ κρατιοῦνται ἀπ' τὴ γενιά τοῦ Πύρρου.
Εἶν' ἀντροπὴ Ἑλλήνων νὰν' ἀγγόνια
καὶ πλάσματα συμμετοχα τ' ἀκείρου.
Μισάνθρωποι ὅσοι δὲν κοιτοῦνε
πῶς ζοῦνε οἱ συνάνθρωποί τους!
παρηγοριά δὲ δίνουν νὰ γιατρέψουν
ἀρρώστειες πῶχουν στὴ ζωὴ τους...

Σπ. Μουσελίμης

Τὸ τέλμα τοῦ πόνου

ΛΑΜΠΡΟΥ ΜΑΛΑΜΑ

Ἐπιγράμματα στὸ **ΓΙΩΡΓΟ ΜΕΛΑΝΙΔΗ** τίμιο ἀγωνιστὴ
γιατρὸ κι ἀνθρωπιστὴ, ποὺ πέθανε στίς 8—8—64

Ἐσβησες πόνου στὸν ὄρκο τ' ἀγῶνα.
Σὰν τὸν ἥλιο στὴ δύση
μὲ τὴ στερνὴ καθάρια του λάμψη!
Ράγιζε ἢ καρδιά σου
πλάτν' ὁ παλμός,
σὰ νάθελες νὰ σπάσεις ὀλομιᾶς
τὸ ποτήρι τῆς πίκρας τῶν ἀδικημένων.
Ἕνας πόνος γιὰ τὸν ἄνθρωπο
σ' ἔκανε νὰ ξαγρυπνᾶς
στὸ βουρκομένο τέλμα τῶν νόσων!
Ἄξιε πολεμιστὴ τοῦ θανάτου.

Ξαγρυπνοῦσες καὶ χτύπαιες μὲ τ' ὄπλο τοῦ νοῦ
ἐρπετὰ καὶ κοννούπια
στὸ τέλμα τοῦ πόνου!
Ξαγρυπνοῦσες νὰ γιάνεις τὰ πάθια
τῆς ἀγιαντῆς ρωμιοσύνης.
Καὶ τ' ὄνειρο τῆς σωστῆς δημοκρατίας...
τὸ πῆρες μαζί σου.
Ψάρευες μιὰ ὀλάκερη ζωὴ
στὸ τέλμα τοῦ πόνου σκυφτός!
Μὲ τ' ἀκουστικὸ σὲ κορμιὰ καὶ σ' ἀνάσες
μὲ τὸ μάτι τῆς πείρας
στ' ἀγκομαχητὸ τῶν ἀρρώστων.
Ψάρευες τὸν πόνο ποὺ πελάγωνε
σ' ἀνερεύνητα βάθη!..
Κι ἦσαν ἀγέρωχος!
Σημάδεβες ὀρθός,
ἀπ' τὴ δική σου τὴ σκοπιά,
τῶν φιδιῶν τὰ γλωσίδια...
Ἄλάφρωνες καὶ ξάλειφτες
τὸ φαρμάκι τοῦ πόνου!
Κι ἔπεσες στὴ μάχη ὀρθός!
Τὶ ὠραῖος θάνατος
νὰ πεθαίνει κανεὶς γιὰ τὸ σύνολο!..

Αὐτὸς ποὺ ἦσαν...ὠφέλησες.
Αὐτὸς ποὺ ἦσαν...χρησίμεψες.

Λεύτερος, συνετός, μὰ παρόντας.
 Κεκοῦσες χαρὲς καὶ ζωές,
 ποτιζόσονται πίκρες καὶ θλίψεις.
 Εἶναι τῶν τίμων ἀγωνιστῶν ἡ δωρεά.
 Ἄθνατος ὄντας νεκρὸς
 σ' ἓνα χρόνον καὶ χῶρον,
 μὴν ἔχεις παράπονον.
 Ζηλεύουμε τὸν ὡραῖο σου θάνατον!

Λάμπρος Μάλαμας

Μ ν η μ ό ε ς ν ο

Τοῦ διανοοῦμένου Μακεδόνα καὶ νέ-
 ου κοιητῆ ΠΑΥΛΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Σ' αὐτοὺς ποὺ δώσανε καὶ τὴ ζωὴ τους
 στὸν ἅγιο τῆς εἰρήνεψης βωμό,
 λίγα λουλούδια στὸν τάφο τους θὰ ρίξω.
 Μνημόσυνο ἀγάπης θὰ ψάλλω φτωχικό.

Μέσ' τὴ ζωὴ ἀγωνιστὲς μιᾶς ξέχωρης ἰδέας
 ξεψύχησαν στῆς ἄνοιξης τὴν ὁμορφιά.
 Μὰ τὴν κνοή τους δώσανε σὲ μᾶς ἀκέρια
 Δὲ χάθηκαν, καινούργια ἀνάστησαν γενιά.

Ἄγωνιστὲς ἀθάνατοι, εὐγενικοί, ὡραῖοι
 σὲ στρατὲς ματωμένης λευτεριάς.
 Σύμβολα εἰρηνικῆ ἀγάπης ὑψωμένα.
 Τὸ φῶς τοῦ δίκιου ἀγῶνα θὰ στέλνετε σὲ μᾶς.

Καματεροί, περήφανοι τῆς ζήσης στρατοκόποι,
 κονταρομάχοι τῆς ψευτιάς καὶ τῆς ἀνθρώπινης κακίας.
 Ἐναντία στὶς διάκρισεις, στ' ἀνίδρωτα τὰ πλούτη.
 Ἡρωικὰ χαράξαμε τοῦ κόσμου τὴν πορεία.

Τιμὴ ἀθάνατη στ' ἀγνά μας παληκάρια
 ποὺ τὴ ζωὴ τους τάξανε θυσία στὸ σκοπό.
 Πάλαιψαν τίμια, ἀκούραστα, γενναῖα.
 Γιὰ τὴ ζωὴ, τὸν ἀνθρώπο, γιὰ τὸ λαό.

Π. Ἐμμανουήλ

Ὁ Δυνατὸς Λαὸς

Μιά υποκειμενική ἐξομολόγηση, ἓνα μήνυμα αἰσιοδοξίας τοῦ ἐργατικοῦ διανοομένου ΒΑΣΟΥ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗ

Πολλοὶ ψάχνουν τὸ πρόσωπό μου, μερικοὶ τὸ γελοῦν, κι ἄλλοι καταδοκοῦν καὶ σημαδεύουν τὰ σπλάχνα μου. Μὰ σημασία δὲν τοὺς δίνω. Εἶμαι ὁ δυνατὸς ἄνθρωπος, κι ὁ δυνατὸς λαός. Ἄπαντῶ ἀόργητα, περήφανα: Ἄν μοῦ φθεῖρετε τὸ κορμί, τὴν ψυχὴ ὅμως ποτέ. Μιά ἀγάπη ἀναβλύζει ἀπ' αὐτὴ ἀστεϊρευτὴ, γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Κι ἄς μοῦρχοντ' ὄλα δύσκολα σήμερα. Θὰ τὰ ξεπεράσω. Δὲν ξέρω πὼς αἰσθάνονται οἱ ἄλλοι. Μ' ἐνδιαφέρει πλιότερο ἢ δική μου σκέψη γιὰ τὸν κάθε συνάνθρωπο· π' ἀγωνίζομαι καὶ περιμένω νὰ βρεῖ τὸν ἑαυτό του. Τὰ ὄνειρα γελοῦν. Χάνονται τὰ χρόνια. Θὰ μπορούσαν νὰ χαίρουντ' ὄλ' οἱ ἄνθρωποι. Νὰ μὴ κλαῖνε. Νὰ βλέπουν γιὰτί ζοῦν. Περνοῦν οἱ μέρες καὶ χάνονται σὲ νυχτόβια σκοτάδια. Γιατί νὰ τίς κοιτᾶμε στερνά μ' ἐπιείκεια; Νὰ μὴν ἔχει κανένας μας μοιρολόϊ σὲ σαρακοφαγωμένα στήθια. Πάντα μπροστὰ καὶ δυνατὰ κι ἀντάμα. Μὰ καὶ μόνος ἂν μείνεις ἄνθρωπος, λαός, ὀρθώσου κόντρα στὸ βρώμικο ἄνεμο. Οἱ ἀκυβέρνητες βαρκοῦλες δὲ θ' ἀράξουν μονάχες, σὲ σίγουρο λιμάνι. Ὑπάρχει ὁ φεγγαρόδρομος στὰ πελαγίσια μάκρη. Τὸ ξέρω τ' εἶναι τὸ πελώριο ἀνθρώπινο καράβι. Δὲν εἶναι σκούνα π' ἀργοσαλεύει γράφοντας κύκλια κύματα. Ὁ ἄνθρωπος κι ὁ δυνατὸς λαός, δὲ στέκει στὸ τέλμα, ἢ στ' ἀπάνεμο παλιονέρι τῆς λησμονιᾶς. Δὲν εἶναι πουλι νὰ τρομάξει, νὰ τρέχει νὰ κρυφτεῖ στὰ χαμόκλαδα, ἀπὸ τὸ ξέσπασμα τῆς πρώτης μπόρας. Κι ἂν γυρίσω σπιτί, καὶ βρῶ τὴν πόρτα γυρτῆ ἢ κλειστῆ, ντρέπομαι νὰ γίνω τὸ κλαψοπούλι τοῦ πεντάρφανου κήπου. Νιώθω δύναμη στὸν πόνο μου, κι ἐλπίδα. Ἡ ζωὴ φτεροκοπάει στὴν ἀγκαλιὰ καὶ στὰ πόδια μας. Εἶναι ντροπὴ νὰ κλαψουρίζουμε πὼς δὲ μπορούμε. Ἄς καταχτοῦμε μὲ τὴ δύναμή μας τὴ χαρὰ παὶ τὸ τραγούδι. Ἀκούω νὰ μιλᾶν γιὰ πλατιὰ ἀνθρώπινη ἀγάπη. Ἄλλοι τὴν ὑποκρίνονται. Μὰ γὼ τὴ νιώθω. Καὶ θάθελα οἱ ἄνθρωποι νάμοιαζαν ἄκακα κι ἀμέριμνα παιδιὰ, νάπαιζαν μὲ τάνθια, μὲ τοὺς ἀφροὺς τῶν κυμάτων στὶς λιόλουστες ἀκρογιαλιές. Καὶ μὲ χαρούμενα ξεφωνητὰ νὰ χαιρετοῦσαν ὁμορφὴ καὶ γαλήνια τὴ θάλασσα τῆς ζωῆς. Ν' ἀναπνέουν τὸν ἴδιο ἀέρα, τὸν ἴδιο ἥλιο. Νὰ μὴν εἶναι ἡ ζωὴ τῶν δυνατῶν, μονάχα γιὰ θυσίες... ποὺ νὰ γίνονται παράσημα στὰ πέτα τῶν ἀνίσχυρων. Ἦπιαμε πολλὰ πικρὰ ποτήρια. Σύραμε πολλοὺς σταυροὺς στοὺς γολγοθάδες. Ἀκούσαμε πολλὰ χαχανητὰ τῶν δῆμιων, χλευάσματα τῶν ὄχλων. Μὰ εἴμαστε ὁ δυνατὸς λαός. Ἔχουμε μιὰ ἴσως ἀφανὴ παντοδυναμία. Κι' ὅταν θέλουμε, χέρι μὲ χέρι πολλαπλασιάζουμε τὴν τεράστια ἠθικὴ μας δύναμη. Τότε πλαταίνουμε τὰ φτερά μας, κι ἀνεβαίνουμε τὰ ψῆλου. Οἰκοδομοῦμε τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὴ λαμπρότητα μιᾶς καινούργιας πολιτείας.

Β. ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗΣ

ΣΤὰ Σκουπίδια

Τοῦ παλίου πεζογράφου Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑ—ΛΑΥΡΑ

Ὁ Ἥλιος, τί θάματα ποῦ κάνει καμιά φορά; Στὰ βρώμικα νερά τῶν αὐλακιῶν ζωγραφίζει ὄνειροφαντασίες, χτίζει παλάτια μαγικά, σηκώνει πύργους, καὶ κατεβάζει τὰ γαλάζια οὐράνια νὰ καθρεφτιστοῦν μέσα στὰ μπουγαδόνερα. Παίζει μὲ τὰ σκουπίδια, καὶ κάνει ἀσήμι τὸν τενεκέ, καὶ τὸν πάφιλα χρυσάφι, καὶ τὰ γυαλένια κομματάκια τῆς μποτίλιας, διαμάντια καὶ μπριλλάντια.

Μέσ' ἀπόνα σωρὸ σκουπίδια γιατί νὰ μὴν πεταχτεῖ ξάφνου, καὶ ἓνα κομμάτι ζωῆς. Ἐγὼ δὲν τὸ ἀναζητήσου, οὔτε σκάλισσα ἐκεῖ μέσα γιὰ νὰ τὸ βγάλω. Μονάχο του ἦρθε μὲ τὸ φύσημα τῆς αἴρας, καὶ ἔπεσε μπρὸς στὰ πόδια μου.

Ὅταν λαμποκοποῦν καὶ τὰ σαράδια ἀκόμα, τότε ἄς παίρνει κανεὶς τὸ μονοπάτι ἀνάμεσιν στ' ἀπόξερα χορτάρια, τ' ἀγκάθια καὶ τὰ βολοκόπια τῆς κοιμισμένης χειμωνιάτικης γῆς, καὶ ἄς τραβάει κατὰ τὰ σκουπίδια!

Τόχετε προσέξει πὼς καμιά φορά καὶ τὰ πιδ πρόστιχα καὶ παραπεταμένα πράγματα μιλοῦνε μὲ τὴ γλῶσσα τους; καὶ ἡ γλῶσσα τους γίνεται εὐγενικιά, εὐγενικότερη καὶ ἀπ' τὴ γλῶσσα τῶν πιδ πολυτιμῶν διαμαντικῶν; Αὐτὰ ἔχουνε πάντα καὶ στήν ἐκφραση, τὴ σκληράδα πῶχουν πάρεϊ ἀπ' τὴ φύση; μὰ τὸ παρατεταμένο καὶ τὸ περιφρονημένο ἀπόμερα, ὅσο τὸ παραπετᾶς, τόσο μιλεῖ γλυκύτερα καὶ πιδ συμπαθητικά.

••

Ἔτσι, καθὼς καθόμουνα σὲ μιὰ πέτρα παράμερα, ἓνα ἀεράκι ξαφνικὰ σηκώθηκε, φύσηξε καὶ ἀναστάτωσε ἓνα σωρὸ τιποτένια ππραματάκια: χαρτιά, κουρέλια, ἓνα τούλι ἄσπρο ποῦ θάχε διπλώσει κουφέτα χαρᾶς, καὶ ἓνα ἄλλο κομμάτι μαῦρο ποῦ θάχε σημαδέψει τὴ θλίψη. Τὰ σήκωσε ψηλά, τὰ στριφογύρισε σ' ἓναν τρελλὸ χυ-

ρὸ ἀπ' τὸ χωράφι, καὶ ἔστερα τὰ σκόρπισε ὀλοῦθε τριγύρω.

Μερικά, ἦρθαν καὶ ἔπεσαν ἔμπρὸς στὰ πόδια μου σὰν νάθελαν νὰ μὲ σκανταλίσουν. Ἐνα μούκανε περισσότερη ἐντύπωση, δὲ ξέρω γιατί, καὶ μὲ τράβηξε. Ξεχώρισα ἓνα κομματάκι μικρὸ ἀπόκομμα χαρτιοῦ. Τὸ χρῶμα του μαβὶ ἀνοιχτὸ εἶχε ἀκόμα πιδ πολὺ ξεθωριάσει στὸν ἥλιο. Ἀπάνω του φαινόντουσαν σειρὲς ἀπὸ ψιλά γραμματάκια ποῦχαν ἀπλώσει, βρεγμένα ἀπὸ τὴ δρόσο τῆς νύχτας, ποῦ καταδέχεται ἀδιάφορα νὰ καθήσει καὶ στὰ μποιμπούκια τῶν ἀνθρώπων, καὶ στὰ σκουπίδια, καὶ εἶχαν ξεθωριάσει καὶ αὐτά.

Νάτην λοιπὸν μιὰ σκέψη ποῦ βασάνισε τὸ μυαλό; Ἐνας πόθος, μιὰ ἐγνοια, ἓνα ὄνειρο, κάποιου σχεδίου... ποιὸς ξέρει; Ἐγινε, δὲν ἐγινε; Πέτυχε; Ἐκανε τὸν ἀνθρώπο νὰ γελάσει, νὰ κλάψει, νὰ ξευχιτίσει, ν' ἀναστενάξει, νὰ πετάξει ἀπ' τὴ χαρὰ του καὶ τὴν ἐλπίδα, ἢ νὰ σφίξει τὴν καρδιά του πονεμένη καὶ ματωμένη; Ὑψώθηκε, περηφανεύτηκε; ἢ ταπεινώθηκε καὶ ἐσίγρηκε παρακαλώνοντας γονατιστὸς ἀπ' τὴν ἀνάγκη, καὶ κουρελιάζοντας τὸ ἐγὼ του;

Σκίβω καὶ τὸ παίρνω, ἔτσι καθὼς ἦταν σκουπίδι καὶ ἀπορριμάδι βρωμερό. Γιατί νὰ τὸ συχαθῶ; Ἐνα κομμάτι ζωῆς εἶταν καὶ αὐτό... Μήπως αὐτὸ θάναι τὸ βρωμερότερο ἢ παστρικάτερο; Μὴ τάχα, αὐτὸ εἶναι ποῦ θὰ μοσχοβολήσει ἢ θὰ σὲ χτυπήσει μὲ τὴ μπόχα του; Αὐτό... ἢ ἐκεῖνες οἱ μικρὲς ξέθωρες γραμμὲς, οἱ τραβηγμένες ποιὸς ξέρει ἀπὸ τί χέρι καὶ σὲ ποιὸς στιγμὲς;

Τ' ἀνασήκωσα τὸ ξεδίπλωσα, τὸ ἀπλώσα στρώνοντας καὶ τεντώνοντας τὸ τσακισμένο χαρτὶ ὅσο μποροῦσα καλλίτερα στὸ μέσα ἀνοιγμα τῆς παλάμης μου.

Ὁ λαμπρὸς ἥλιος ἔπεφτε καὶ φώτιζε

μια ζωή γραμμένη σε δύο τρεις αράδες. Κι' ή φράση δεν είχε ούτε αρχή ούτε τέλος. Κοβόταν το τέλος της, και χανόταν ή αρχή της στις άκρες του ξεφτισμένου χαρτιού, έτσι σα να θηλε να δείξει ότι κάτι τέτοιο είναι και ή ζωή, που δέ βρίσκεις τήν αρχή της, κι' ούτε ξεδιαλύνεις το τέλος της.

Τά γραμματάκια, ψιλά, γυναίκεια, ακανόνιστα, πήγαιναν κατεβατά άπ' τ' άριστερά στα δεξιά.

Τι λένε οι γραφολόγοι γι' αυτό το γράψιμο, δέ ξέρω. Τοῦτο μονάχα μπορώ να πώ. Σίγουρα το χέρι που τάγραφε ήταν τρεμουλιαστό, ή ψυχή θα ήπόφερε, ή καρδιά θα μάτωνε και σπάραζε στέλλοντας τους άταχτους παλμούς της, διαμαρτυρία για το άδικο του κόσμου, και τά δυο μάτια βέβαια θάχαν αφήσει να κυλήσουν δυο πύρινες σταλίδες βγαλμένες άπ' το πυρωμένο καζάνι των παθών, του μαρτυρίου και του ανεπανόρθωτου!

Τόχω ιδεί πολλές φορές. Στο χαρτί άπάνω, το μόνο που μένει σα σφραγίδα με καυτό σίδερο, που σημαδεύει πλιότερο κι' άπ' το αίμα, που δέ σβήνει ποτέ κι' αφήνει σημάδια χαραγμένα άσβηστα, είναι το δάκρυ!

.....νώ, κι' έχω τρεις μέρες δέ σε ελ...:
 .....δί μας κλαίει. μάθε θα το πετά...:
 ....σκυλί να ήταν.....
 ....( ) Θεός θα σου.....

Έπειτα, μια γωνίτσα χαρτιού μυτερή

στο κάτω, κι' ύστερα το κενό, το άγνωστο, το άξεδιάλυτο.

Νά, μια τραγωδία βγαλμένη άπ' τά σκουπίδια. Τι τά θέλεις τ' άλλα κομμάτια του χαρτιού; Είτε πονώ, είτε πεινώ έλεγε ή πρώτη κομμένη λέξη, το ίδιο κάνει. Το δεύτερο, καμιά φορά είναι πιο άβάσταχτο άπ' το πρώτο, για δσους πραγματικά τόχουν νιώσει. Δέν τον είδε, κι' ούτε θα τον ξαναϊδει ποτέ! Και το παιδί κλαίει και θα το πετάξει σα νάταν σκυλί. Και στο τέλος έρχεται κι' ό Θεός στη μέση. Μεγάλος, δυνατός, φωτερός σαν τον ήλιο, που τά βλέπει όλα από ψηλά, που βρίσκεται παντού ως και στα σαρίδια άκόμα, μα που δέν κατωρθώσαμε ίσιαμε σήμερα να τον κάνουμε να μαλακώνει μια καρδιά, να θρέφει μια παραπεταμένη φτωχιά, και να γλυτώνει ένα παιδάκι, ένα δημιούργημά του, άπ' το πέταμα στα χωράφια, μαζί με τά σκουπίδια τής μεγάλης πολιτείας.

Έριξα μια ματιά στο μακρινό σωρό με τά σκουπίδια. Άν ανασκάλενα με το ραβδί μου, είμουν σίγουρος πως θάβρισκα κι' άλλα κομμάτια, πιο σπαρταριστά άκόμα, και πάντα θα συναντούσα κάτω άπ' τις χουσές άχτίδες του ήλιου τον πόνο και το κλάμα, τή χαρά και το γέλιο!

Έκείνο που σπάνια βρίσκεις, είναι ό οίχτος και ή συμπόνια. Κι' όμως μ' αυτά τά δυο θα μπορούσε θαυμάσια να ξαναγεννηθεί ένας νέος κόσμος, βγαλμένος μέσ' άπ' τά σκουπίδια!

Ν. Πετιμεζάς—Λαύρας

ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ ΓΑΛΑΝΑΚΗ-ΒΟΥΡΛΕΚΗ: «Πέρα ἀπ' τὰ Σύνορα»

Ἡ ποίησις τῆς Α. Γ. Βουρλέκη, εἶναι ἓνα κρῆμα ρωμαντισμοῦ καὶ ρεαλισμοῦ, ζυμωμένῃ μὲ τὰ λεπτότερα ὄργανα μιᾶς ἀγνῆς Ποιητικῆς ἰδιοσυγκρασίας. Ὁ πιὸ τραφερός ψυχισμὸς τῆς γενεσιουργικῆς ἀνθρώπινης φύσεως. Εἶναι ἓνα καθρέφτισμα βιωμάτων, κι ἓνα ἀγτινοβόλημα ἀπὸ τῆ φλόγα τῆς εὐαισθησίας τῆς. Ἡ ποιήτρια θέλει τὴ ζωὴ καὶ τὰ πλάσματά τῆς ἓνα ὕμνο ἀγγέλων. Κι εἶναι τὸ ἔργο τῆς ἀθῶες φωνῆς ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς τῆς. Γλυκῆς νότες, κι ἀπαλῆς εἰκόνες. Μιά ποίησις, καθάρια χαριτωμένη, πού πηγαίνει ἀπὸ τὴν εὐαισθησία τῆς πραγματικῆς ποιητικῆς τῆς ψυχῆς, καὶ πού τὴν ἐπιβάλλει ἀνάμεσα στὶς καλύτερες νεοελληνίδες ποιήτριες σὰν τῆ Μπούμη, τῆ Δώρα Μοάτσου, τῆ Ζιτσαία, τῆ Σ. Παπαδάκη, κ. ἄ. Τὸ βιβλίον τῆς «Πέρα ἀπ' τὰ Σύνορα» εἶναι μιὰ ὀλοποιημένη ἀπεικόνισσις στιγμῶν ἀπὸ τὴ λατρεία τῆς ζωῆς κι ἀπὸ τ' ὄνειρο. Βρίσκει κανεὶς στὰ τραγούδια τῆς μιὰ ρωμαντικὴ φρεσκάδα πού σὲ μαγεύει. Μ' ἀπλᾶ κι ἀνεπιτήδευτα ἐκφραστικὰ μέσα ἔφραζει μιὰν εὐτυχία θαρεῖς μὲ τὰ νήματα μιᾶς ἀγνότητος, ἀλλὰ καὶ μιᾶς πρακτικῆς καὶ οὐσιαστικῆς εὐγένειας. Ἐχει λυρισμὸ. Ἐδῶ κι ἐκεῖ ἡ μούσα τῆς δὲν παύει νὰ χτυπάει καὶ τὶς γορδῆς μιᾶς ρεαλιστικῆς διαπίστωσης, γιὰ τὸν ἄνθρωπο τῆς φθορᾶς τοῦ θθους. Σεμνόντ'τα, μετριοφροσύνῃ, καὶ μεγαλόψυχια πού ὀρθώνεται ἀνίκητ', συμβολικῆ ἀπέναντι στὴ χρεωκοπία τῆς προσωπικότητος στὴν ἀστικὴ κοινωνία.

Καλοὶ μου, πάρτε μου τὰ δῶρα
πάρτε μου τὸ βῆρος...
Δὲν ἔγω μάθει τὴ λέξι «ἀμοιβή».
Δὲν τὴ ζητάω.

Κι ὁ πόνος τῆς γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴν εἰρήνην,
φτίνει ὡς ἐδῶ:

Χώρισαν τὰ νέα βλαστάρια
...Τὰ ρόδα τοῦ Μάη
μάτια ἀνθίσανε γιὰ Σᾶς
Νεκροὶ τοῦ μετώπου
Νεκροὶ τοῦ πολέμου.

Γιὰ ὅλα τὰ θύματα γνιασμένη, σὰ μίνα τοῦ
λαοῦ γιὰ τὸ γιό τῆς τραγουδαί:

Σήμερα μούφυγες
πᾶς νὰ δώσεις τὰ νιάτα σου,
στὰ χέρια τῆς ἀμφίβολης δικαιοσύνης.
Πᾶς νὰ προσφέρεις τὸ κορμί σου
σὸ θεὸ τοῦ πολέμου...
ἓνα συχαμερὸ εἶδωλο εἶναι αὐτὸς ὁ Θεός.
Εἶναι παράξενο πού ζεῖ ἀκόμα τοῦτο τὸ εἶδωλο.

ΜΑΙΑ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: «Τὸ Σπίτι μὲ τὶς Χελιδονοφωλιές»

Ὁ Ἡλ. Σιμόπουλος εἶναι μιὰ γνήσια κι ἐξαιρετὴ ποιητικὴ φυσιογνωμία. Ἐρεῖ γιὰ τὴν γραφει. Ἡ ποίησις του διακρίνεται γιὰ τὴν λεπτὴν καὶ δαίχτυτ, εὐαισθησία κι ἀνθρωπιὰ τῆς. Ἀξίζει νὰ μνημονεῖται κανεὶς τὸ «Ἐρῆνο τῆς Μίνας» πού κοσμεῖ τὴν «Ἀρχαδικὴ τοῦ Συμφωνία».

Στὸ «Σπίτι μὲ τὶς Χελιδονοφωλιές» ἔχει τὰ θέματα σταχυολογημένα ἀπ' τὸν ἀντικειμενικὸ περίγυρο τῆς κοινωνίας μας. Εἶναι ἓνα ἕλικὸ πού διέρχεται ἀπ' τὸ συναισθηματικὸ τοῦ καμίνι, πλάθεται καὶ μορφοποιεῖται σὲ μαρτυρίες καὶ σύμβολα ἀπ' τὸ πικρὸ μας παρελθόν. Ἡ ρεαλιστικὴ του ποίησις φανερώνει μὲ συμπόνια κι εὐαισθησία τὸ χαμένο βίον τῶν ἀνθρώπων. Ἐκφραζει μὲ πολλὰς εἰκόνες τὸ ὑποκειμενικὸ παράπονο ἀπ' τὶς ἀδικημένες ψυχῆς, πού δὲ γούτταν τὴ χαρὰ τῶν ἰδανικῶν. Ἡ λυρικὴ πνοή του εἶναι ἓνα κορφολογημένο νεκτάρ συμβολικὸ ἀπὸ τὴν κακοποίησι, καὶ τὸ μαρτυρῶ τῆς φυσικῆς ζωῆς. Ὅσο ὁ τόνος τῆς φωνῆς του γίνεται σὲ πολλὰ σημεία μελαγχολικός, ἐντούτοις, δυνεῖ γλυκὰ τὸ ἀχολόγημα τοῦ μεστοῦ ἀνθρώπινου πόνου. Αὐτὸς ὁ δραματικὸς πολλὰς φορᾶς τόνος τοῦ Η. Σ. μοιάζει ἀρμονικὰ καμπύνα πού προσκαλεῖ τ' ἀδέρφια νὰ μὴ χάνουν τὴν ὁμορφιά, τὸ δίκιο, τὴν εἰρήνην. Εἶναι ἀκόμα ἡ ποίησις του καὶ μιὰ κραυγὴ διαμαρτυρίας:

«Γιὰτὶ σκοτώθηκε ὁ μεγάλος ἀδερφός;
Γιὰ ποιὸν ἐκτελέστηκε ὁ πατέρας;
Γιὰτὶ τρέμουμε σὸ παραμικρὸ χτύπημα τῆς πόρ-
[τας;»

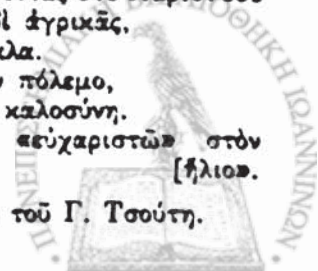
Κάνει ἀνατομία σὲ ἱστορικῆς στιγμῆς τῶν συμφορῶν τοῦ ἔθνους λαοῦ μας. Παράλληλα μὲ τὸν ἔλεγχο, καταδείχνει τὶς ἀποδοκατισμένες ἀξίες, τὶς προδομένες γενιές, τὶς λαθεμένες πορείες.

«Τὸ Σπίτι μὲ τὶς Χελιδονοφωλιές» εἶναι ἓνας πικρὸς ἀπολογισμὸς, ἀπόλα τὰ δεινὰ τῶν 50 παρασμένων χρόνων μας. Κι ὁ Σιμόπουλος ἔχει τὸ γνῶθι τῆς εὐθύνης του, γιὰ τὸ σωστὸ προορισμὸ τ' ἀνθρώπου.

Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΣΟΥΤΗΣ κι ἡ ποίησις του

«Ποίησις εἶναι ν' ἀγαπᾶς.
Ποίησις εἶναι νὰ πονᾶς, δταν πονοῦν οἱ ἄλλοι.
Κι εἶσαι μεγάλος ποιητῆς, ἂν ὄντας σὸ Παρίσι ἐσὺ
μιᾶς Νέγρας τ' ἄρωστο παιδί ἀγρικᾶς,
πού κλαίει μακριὰ στὴ ζούργλα.
Ποίησις εἶναι: ἀγῶνας μὲ τὸν πόλεμο,
μάχη μὲ τὸ κακό φίλ στὴν καλοσύνη.
Χάδι σ' αὐτὸν πού ἀναριγᾶ «εὐχαριστῶ» στὸν
[ἥλιο».

Νὰ τὸ ποιητικὸ πιστεύω τοῦ Γ. Τσοῦτη.

Κοινωνικό τόν θέλει ή ζωή τόν ποιητή κι οι άνθρωποι πάνου απόλα άνθρωπιστή. Αυτό έπρεπε νάναι στην πράξη, τó χρέος όλων τών ποιητών τής εποχής μας. Τούτοι οι καιροί μας άπαιτούν έπιστροφή στον έσωτερικό μας άνθρωπο. Στροφή προς «εαυτόν». Στη χώρα μας, πού σχεδόν πάντα, οι διχόνιες και τά πάθη βρίσκονται σέ ύξύτητα και διασπούν τó άτομο και τ' άποσπούν από τó σύνολο, ó άληθινός ποιητής έπιβάλεται νά εκπληρώνει στο άκέραιο τήν άποστολή του. Γίνεται ó παρήγορος γιατρός τού πόνου, ó κήρυκας τής ένότητας, ó κράχτης τής ευθύνης, ó άπόστολος τής αγάπης.

‘Ο Γ. Τσοúτης συνειδητοποίησε άπόλυτα ένα τέτιο χρέος. Μ' αυτάτα κίνητρα πλάθει τó κάθε τρυφερό κι ευγενικό τραγούδι του, με τήν όλόψυχα δοσμένη του αγάπη τής ούσίας. Μιά προσέγγιση στην τελειότητα. ‘Η άρμονία τού καλού και τ' αγαθού. Για τή χαρά όλου τού κόσμου. Λατρεία τής ζωής. ‘Ο έκλεκτός ποιητής μάς συγκινεί πάντα με τήν παρουσία του σέ ποιητικές συλλογές και στον «Εύβοϊκό Λόγον». Είλικρινής, τίμιος, κι αγνός στην ποιητική του ευφορία, μάς δίνει ώριμους καρπούς πού στάζουν τó μέλι μιās διδαχής, άπλόχερη τροφή στους διψασμένους. Πλήμμυρος άπ' αγάπη για έναν κόσμο, όχι όπως είναι, αλλά όπως όφείλει νά είναι. ‘Ο Τσοúτης προσφέρει ό,τι μπορεί:

αγια τó παγκόσμιο πανηγύρι τής Ειρήνης
για περισσότερα ψωμιά
για τó βραβείο τής δουλειās έμπρός
για πιότερα νομίσματα
κομμένα στ' άργαστήρι τής αγάπης
νέχουν στην κάθε ύψη ανάγλυφα:
"Ένα ζεστό χαμόγελο
Κι ένα ζευγάρι περιστέρια.
'Έμπρός στην άγια εφοδο
Σφίχτε γερά τά δρέπανα...».

Τούτο είναι ένα κομμάτι άπό τó ποίημά του «'Ο ξωμάχος τού μέλλοντος». ‘Ο ποιητής πάλαψε με τόν εαυτό του για τήν κατάκτηση τής έσωτερικής του λευτεριάς και τó πέτυχε άνάλο-

γα, και παράλληλα με τήν προτροπή σ' ένα έπιταχτικό άγώνα. «'Ο μυστικό τής διάρκειας είναι μέσα στην πάλη», λέει σ' ένα δυνατό ποίημά του «Προς 'Εαυτόν», και για τόν καθένα. Γενικά ή ποίηση τού Γ. Τσοúτη είναι: μιá δύναμη μαγείας, είναι ή όμορφιά τού έσωτερικού κόσμου, προσωποποιημένη. Φωνή άληθινά ποιητική, βγαλμένη από πλούσια και δροσερή πηγή· κι ένα περήφανο κι ασιόδοξο μήνυμα για τó μέλλον.

ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΟΛΙΤΑΡΧΗ : «Πρόσωπα και 'Ιδέες»

‘Ο Γ. Πολιτάρχη είναι ένας σειμνός εργάτης τής γραμματολογίας τών χρόνων μας. Με κάθε γραφτό του πούνοι λαγαρό, πειστικό, καταχτάει τόν άναγνώστη του. Τó γράψιμό του έχει ένα προσόν: Τήν απλότητα τού λόγου πού συνδυάζεται με τó βάθος τής έννοιας. "Όποιος μελετήσει τó έργο του «Πρόσωπα και 'Ιδέες» τó διαπιστώνει και νιώθει τέρψη από μιá ξεχωρη γοητεία. Στην άρχή, διανθίζει τó βιβλίο του με φιλοσοφημένα έπιγραμματικά άποσθέγματα για τούς συγγραφείς και κριτικούς. Συνεχίζει για τήν ποίηση και τήν πεζογραφία. Άναλύει με αξιόλογα δοκίμια τήν αξία μιās πλειάδας ποιητών και πεζογράφων μας, Παλαμά, Βουτυρά, Πορφύρα, Ουράνη, Καραγάτση, Κοτζιούλα κ. ά. Έρευνάει και διατυπώνει τήν άλήθεια. Φανερώνει μιá ρεαλιστική δύναμη και μιá αναπλαστική ικανότητα τής ούσίας. Είσιχωρεί με διεισδυτική ματιά και κρίνει μ' ύξυδέρκεια τά έργα τών άλλων. "Όταν κι ύπου θέλει, κι όταν τού δίνουν άνάσα οι τυπογραφικές δουλειές του, μπορεί κι έπισκοπεί τόν άγωνιζόμενο και δημιουργικό άνθρωπο τού καιρού μας, και με συνείδηση αξιολογεί και δικαιώνει άνάλογα τά πράματα τής τέχνης και τούς φορείς τής. ‘Ο Γ. Π. είναι ένα καλό κι άληθινό πνευματικό κεφάλαιο. Έχει έμπειρικά άποθέματα. Έντοπίζει άμείλιχτα τά αλτία τής κρίσης στη σημερινή μας λογοτεχνία και τή στασιμότητα τής διάδυσής της.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΜΑΛΑΜΑΣ

91

Ἐλευθερές Πεννιές

ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ ΤΙΜΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΛΟΥΚΗ ΑΚΡΙΤΑ

Ὁ θάνατος τοῦ Λουκῆ Ἀκρίτα, στάθηκε μιὰ βαριά ἐθνικὴ ἀπώλεια. Ἕνας ἀγνός καὶ φλογερὸς δημοκράτης, προοδευτικὸς ἀγωνιστὴς ἡγέτης, ἦταν ἀναγκαῖος καὶ πολὺτιμος γιὰ τὴ σημερινὴ μεταβατικὴ περίοδο, ὅσο ποτέ. Ἦταν μιὰ σίγουρη γέφυρα στὸ λαϊκὸ ποτάμι ποὺ μποροῦσε νὰ βαστάξει τὴν ἀστικοδημοκρατικὴ μεταρρύθμιση γιὰ τὸ πέρασμα στὴ βλαστημένη δχθη ἑνὸς μελλοντικοῦ Σοσιαλισμοῦ. Πέρ' ἀπ' αὐτά, ποὺ πόνεσαν γιὰ τὸν πεθαμὸ του δλ' οἱ πατριῶτες, ξέχωρη θλίψη δοκίμασαν κι οἱ Λογοτέχνες πῶχασαν ἕνα παλαιῖμαχο σκυταλοδρόμο τῆς πέννας, ποὺ σάν μέλος τῆς σημερινῆς κυβέρνησης δὲν πρόφτασε νὰ προωθήσει γιὰ τὴ λύση τους τὰ ζωτικὰ προβλήματα τῶν Λογοτεχνῶν μας.

Γεννήθηκε στὴν Κύπρο τὸ 1909. Ἡ μοῖρα τοῦ στάθηκε σκληρὴ κι ἀδυσώπητη. Ἀπὸ φτωχὸ παιδί τῆς Μόρφου πάλαιψε ἀνισα μὰ νηκηφόρα μέσα στὸ ζυμωτήρι τῶν ἀδούλωτων ἀγῶνων ποὺ λέγεται Ἀθήνα. Ἐγραψε ἀφηγηματικὴ λογοτεχνία. Στὸ ἔργο του «Νέος μὲ καλὲς Συστάσεις» περιγράφει τὰ βιώματα τῆς δικῆς του πάλης καὶ κάθε ὁμοίου του γιὰ τὴν ἀνάδειξη καὶ τὴν ἀξιοποίηση τῶν δυνάμεων του. «Ὁ κάμπος» του εἶναι ἀπὸ τὴ στερημένη κι ἀχαρὴ ζωὴ τῶν ἀγροτῶν μας.

Τὸ μυθιστόρημα οἱ «Ἀρματωμένοι» ἀπὸ τὸν ἑλληνοϊταλικὸ πόλεμο καὶ τὴν Ἀντίσταση, ποὺ ἐκφράζει τὸ λαϊκὸ παλμὸ τῶν ἡρωϊκῶν ψυχῶν. Ἐγραψε κι ἕνα θεατρικὸ του οἱ «Ὀμηροί». Σ' ὅλη τὴν ταραγμένη κι ἀνήσυχη ζωὴ του τὴ φλογισμένη ἀπὸ τὸ πάθος γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ τόπου καὶ τὴ λευτεριά τῶν ἀδερφῶν Κυπρίων, ἡ φωνὴ του ἀκούονταν στεντόρια κι ἀπὸ ἡμερίδες του καὶ περιοδικά.

Ὁ Ἀκρίτας πέρασε ἀπόλους, τιμημένος στὴν ἱστορία.

Στὴν ἐδῶ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ ποὺ εὐτύχησε νὰ συνδέσει τ' ὄνομά του μὲ τὴν ἰδρυσὴ τῆς προτείνουμε... νὰ τοῦ ἀναρτηθεῖ ἡ εἰκόνα.

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΤΣΑΚΑΛΩΦ

Τὰ Γιάννινα ποὺ εἶναι γεννέτειρα τοῦ Α. Τσακάλωφ ἰδρυτὴ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας, δὲ φρόντισαν ὡς τώρα ν' ἀξιοποιήσουν, γιὰ μεγάλη τιμὴ, τὸ χῶρο ἢ τὸ σπίτι ποὺ γεννήθηκε ὁ πρωταγωνιστὴς τῆς ἐλευθερίας. Εἶναι μιὰ ντροπὴ. Ξένοι γιὰ τὸν τόπο μας ἄνθρωποι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὰ δικά μας πράγματα. Στὴν Ἄρτα οἱ πολῖτες τίμησαν καὶ θεοποίησαν θάλαγα τὸ Σκουφᾶ τους ὅπως τοῦ ἀξίζει. Κι ἐμεῖς οἱ γιαννιώτες δὲ δώσαμε τὴ δέουσα τιμὴ καὶ σημασία στὸν Τσακάλωφ. Εἶναι θλιβερὸ ἕνας λαὸς σάν τὸ δικὸ μας νὰ μὴ γνωρίζει τὴν ἱστορία του. Νὰ μὴ ξέρει νὰ τιμήσει αὐτοὺς ποὺ τὴν ἔγραψαν ἢ ἀποτελέσαν φωτεινοὺς

σταθμοὺς στὴν ἐξελιχτικὴ τῆς κορεία. Τὸ θέμα ἐκτέθηκε ἀπὸ τὸν ἀθηναϊκὸ τύπο. Τὴν ἀρχὴ ἔκανε ὁ μαχητικὸς διανοούμενος κ. Κ. Χατζῆς ἀπὸ τὴ Θεσσαλονικὴ Στὴν ἔκκλησή του, ἔδωσα ἀνάλογες, ἐξηγήσεις, καὶ κατατόπιση γιὰ τὸ ἐνδιαφερόμενο κοινὸ. Μὲ εὐχαρίστησε ιδιαίτερα συγκινημένος γιὰ τίς προτάσεις μου ὁ ἰδιοκτῆτης τοῦ ἐτοιμόρρου σπιτιοῦ κι ἀπόγονος τοῦ ἐνδοξοῦ φιλικοῦ κ. Θ. Γιαννόπουλος δικηγόρος, κάτοικος Θεσ(ν)ίκης. Προσφέρει εὐχαρίστως τὸ προγονικὸ του σπίτι πρὸς πώληση στὸ δημόσιον ἢ στὸν Δῆμον Ἰωαννιτῶν, γιὰ τὴ στοιχειώδη ἀξία. Εἶναι μιὰ καλὴ πρόταση καὶ θάταν εὐχῆς ἔργο νὰ τὴν ὑπολόγιζε τὸ Δημόσιον, ὁ Δῆμος ἢ τὸ ὑφυπουργεῖο προεδρίας ποὺ

ἐπιλαμβάνεται γιά τήν ἀξιοποίηση τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων. Ἄς μὴ λησμονεῖ ἡ πολιτεία καί τή Σοβ. Ἐνωσὴ πού τὸ σπίτι δ' οὐκ ἔχει ἔκει ὁ Τσακάλωφ τῶν προστατέψει εὐλαβικά, καί τὸ διατηρεῖ μουσεῖο, γιὰ τὸ θεωρεῖ πολῦτιμο κημεῖο. Ἄς ὑπάρξει λοιπὸν ἓνας κυρποφόρος σεβασμὸς γιά τὸν ἐπιφανῆ Γιαννιώτη, κάποια στοργή, νὰ γίνῃ ὁ γεννησιμιὸς τοῦ χώρου κι ἐδῶ, γιά τοὺς μελλομένους τιμητικὸ προσκυνητάρι.

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΕΝΩΜΕΝΟ

Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ τουρισμοῦ καί τοῦ πολιτισμοῦ στὸν τόπο μας καθυστερεῖται σημαντικά. Λέν ὑπάρχει συστηματικὴ ἀξιοποίηση στὰ ἱστορικά κι ἀρχαιολογικά μνημεῖα. Οἱ ἐκδηλώσεις εἶναι ἐλάχιστες ὁ ἀγῶνας ἀνύπαρχτος. Οἱ πνευματικὲς ὀργανώσεις, πῆρ' ἀπὸ τὶς προσωπικὲς μισαλλοδοξίες, τὶς ἐμπάθειες καί τὶς ἀντιζηλιές τους, ποτὲ δὲ συνενωθήθηκαν μετὰξύ τους καί δὲν ἐνώθησαν, νὰ ἐπιδιώξουν καί νὰ πετύχουν κάτι, ὀργανωμένα, σὰ σύνολο. Ἐνῶ θᾶχαν τόση δύναμη, ὑπολογιστικὴ ἀξία καί ἰσχύ. Λέν ὑπάρχει καλὴ θέληση καί συνεργασία τοῦ ἐδῶ πνευματικοῦ κόσμου. Θᾶπρεπε νὰναι ἐνωμένος μὲ κοινὲς ἀποφάσεις γιά νὰναι ὑπολογίσιμος σὲ κάθε ἐξουσία. Θᾶ ὀργάνωνε ἀνάλογες σταυροφορίες γιά ζητήματα τοῦ γενικοῦ καλοῦ. Γιά τὴν πρόοδο τοῦ τόπου. Οἱ Σύλλογοι εἶναι στεῖροι καί κούφιοι. Ὑπάρχουν βέβαια ἀτομικὲς, πρωτοβουλίες, καί μεμονωμένα ἔργα. Πολλὰ γίνονται ἀπὸ προσωπικὲς φιλοδοξίες, κι ἄλλα ἀπὸ ἀνταγωνιστικὴ ἀμιλλα. Ὅμως ἔτσι, ἄλλα ὠφελοῦν ἐλάχιστα τὸ σύνολο, κι ἄλλα πότερο ἄτομα, ὀμάδες, καί κλίκες. Ὅταν ὁ πνευματικὸς κόσμος εἶναι ἐνωμένος, στὸν κοινὸ σκοπὸ, γιά τὰ κοινὰ συμφέροντα, γεννιέται ἡ δημιουργικὴ δραστηριότητα καί λάμπει ἡ προκοπή.

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Εἶναι ἓνα καλὸ σημάδι γιά τὴν πρόοδο

τῆς ἐκπαιδευτικῆς μεταρρύθμισης, ἡ ἴδρυση καί λειτουργία τῆς ἐδῶ φιλοσοφικῆς μας Σχολῆς. Ὅμως, δὲ φτάνει αὐτό, νὰ μᾶς κάνει ἱκανοὺς νὰ προσαρμοστοῦμε καί ν' ἀντιπεξέλθουμε στὶς ἀνάγκες τῆς σύγχρονης ἐποχῆς μας. Γιά ν' ἀντιμετωπίσουμε σήμερα τὰ προβλήματα τῶν ἀνθρώπων, χρειάζεται ἡ μεθοδικὴ τεχνικὴ κι ἐπιστημονικὴ παιδεία. Ἡ βάση τῆς παραγωγῆς ἀγαθῶν καί τῆς κάλυψης τῶν ἀναγκῶν, εἶναι ἡ βιομηχανία ἐνὸς τόπου. Ἐχομε πολλὰ κι ἐκλεκτὰ προϊόντα, γιά τὴν ἴδρυση βιομηχανικῶν μονάδων, γιά τὴν ἀπορρόφηση τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ καί τὴν ἀνακοπὴ τοῦ ρεύματος τῆς μετανάστευσης. Τί περιμένει ἡ πολιτεία;

Ἐτσι παράλληλα μὲ τὴν φιλοσοφικὴν παιδεία κι ὅ,τι καλὸ γίνεται, ἡ ἀπαραίτητη ἡ σύγχρονη, ἡ πλατιὰ κι ἀναγκαῖα μόρφωση σήμερα, εἶναι βασικά, ἡ τεχνικὴ θετικοεπιστημονικὴ ὀργανωμένη Παιδεία. Μόνο ἔτσι τ'ὰ ξεπεράσουμε κι ἐμεῖς ἐπιτέλους τὸ στάδιο τῶν ὑπαναπτύκτων λαῶν.

ΠΛΟΥΤΗ

Μπροστὰ στὸν πειναλέο κι ἀνηπόδυτο ρωμιό, φυγαδεύουν τὸ ἄφθονο χρῆμα σὲ ξένες τράπεζες. Σκανδαλίζονται ποικιλότροπα τὰ πλούτη ὅπως φανερώθηκαν μὲ τὰ «πότεν ἔσχε»... ἔστω καί τὰ λιγώτερα. Κι οἱ φτηνοὶ κι ἀπατημένοι ψηφοφόροι τρέπονται σὲ μεταναστευτικὲς φυγές, γίνονται τυφλὰ ὑποζύγια τῶν μεγαστάνων, νὰ κορέσουν τὴν πείνα τους...

ΠΡΟΑΙΩΝΙΑ ΛΑΘΗ

Τὰ προαίωνια λάθη τῶν Ἑλλήνων πολιτικῶν εἶναι πολλὰ καί μεγάλα. Δὲ θέλησαν ἢ δὲ μπόρεσαν ποτέ, νὰ φέρουν μιὰ σωτήρια ριζικὴ καί οὐσιαστικὴ Ἀλλαγὴ σ' αὐτὸ τὸν τόπο. Εἰδικώτερα τὰ λάθη τῶν ἡγετῶν τῆς ἐποχῆς μας, εἶναι ἀσυγχώρητα. Γίνονται ἐνσυνείδητα ἢ ἀσυνείδητα. Ἐκούσια ἢ ἀκούσια σὲ βάρος τῆς κοινωνικῆς ἐξέλιξης καί τῆς ἐπιταγῆς τῆς ἱστορίας. Ὡς πότε ὁμως θᾶμαστε ἐμεῖς, ἡ λεία αὐτῶν τῶν λαθῶν;

ΣΩΒΙΝΙΣΜΟΣ

Πολλοί άνθρωποι εξακολουθούν να παραγίνονται με το φανατικό σωβινισμό τους. Η εποχή μας όμως δε θα επέτρεπε τέτοιους διαχωρισμούς και διακρίσεις. Η μεταπολεμική κοσμοπολίτικη επίταση, μας διευρύνει τοίς ορίζοντες για γενικώτερη ενότητα. "Ας μη λησμονούν λοιπόν οι της ακρότητας του ύστερικού σωβινισμού, ότι αυτή η συμπεριφορά ανήκει στο γεγκελιανό φασισμό του 18ου αιώνα. Και η ιστορία δεν πισωστρέφει τον τροχό της. Θα ζήσουν και πρέπει να ζήσουν δίλοι οι άνθρωποι κάτω απ' τον ήλιο μιας ειρηνικής αμιλλας και μιας πραγματικής και πανανθρώπινης αδερφοσύνης.

ΕΤΕΡΟΔΙΚΙΑ

Η ετεροδικία στη χώρα μας είναι το βαρύτερο δνειδος του ραγιαδισμού μας. Έκατοντάδες ως τώρα θύματα πλήρωσαν με τη ζωή τους το ανεξίτηλο αντίστιγμα, της προνομιακής αποικιοκρατίας. Το κέφι ενός αμερικάνου, ακόμα κι υπηρέτη των Κυρίων του τέξας, σε σαρώνει με τους αφηνιασμένους τροχούς του και δε σε πληρώνει. Άλλιμονο! ως τότε θα ισχύει αυτό το κατάπτυστο καθεστώς της ετεροδικίας, που σε καμιά χώρα της αμερικάνικης πειρατείας δεν έγινε έτσι ανεκτό. Και τότε τέλος πάντων θα γίνουμε ολοκληρωμένα ελεύθεροι και πραγματικά ανεξάρτητος λαός:

ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ

Γίνεται μια σιστηματική κι' ανελέητη κακοποίηση και διαστρέβλωση της ιστορίας, ανάλογα με τα συμφέροντα της εκάστοτε καθεστηκυίας τάξης. Αυτή η ασέβεια στ' αθώα κι' αδικοσκοτωμένα αδέρφια απόλες της πλευρές του έλλ. λαού, που πλήρωσαν με το αίμα τους τα ανομήματα των ηγετών, είναι απαράδεχτη. Και δεν επιτρέπεται να καθυβρίζεται ή μνήμη τους με καθιερωμένες γιορτές αναμόχλεισης παθών. Αυτά τα ανασκαλίσματα, μυρίζουν έθνικούς διχασμούς. Ο λαός δεν ήταν

φταιχτής που άπροφανίστηκε σε περιόδους έμφυλών σαραγιών. Και ούτε οι σημερινές γενιές επιθυμούν να υψώνουν σε σύμβολα τις τραγωδίες των αδερφοκτόνων μακελιών του παρελθόντος. Περίοδος αδερφοφάδικης ιστορίας για το έθνος, αποτελεί τροπή, κι επιβάλλεται να σκεπάζεται για πάντα με το μαντίλα της λήθης. Γιατί ποτέ δε συμφέρει στη σύνολο ενός λαού η διαίρεση κι η διάσπαση. Έμεις δε λογαριάσαμε ποτέ τα κηρύγματα των μεγάλων, σαν του έθνικού μας Σολωμού που λέει στον Ύμνο της Ελευθερίας: «Πάντα η νίκη αν ένωθειτε, πάντα έσας θ' ακολουθεί».

Γ Ν Ω Μ Ι Κ Α

● Κι η άμφιβολία ακόμα μπορεί να γίνει κολύτιμο χάρισμα, άμα την πλάσετε άπως πρέπει, να την κάνετε όργανο γνώσης και κριτικής. Ρωτάτε την όταν θέλει ν' άφανισει κάτι, τι άσκήμια το βρρίσκει. Ζητάτε της άποδειξεις. Μπορεί να μην είναι σωστή, μά μπορεί και να ναι. Ζητάτε τα επιχειρήματά της. Αυτό μή το ξεχάσετε ποτέ. Και μιά μέρα ο χαλαστής αύτός θα γίνει ένας από τους καλύτερους δουλευτές σας, ο πιο έξυκνος ίσως στο χτίσιμο της ζωής σας.

ΡΙΑΚΕ

- Η τέχνη είναι όχι το αντίγραφο, μά η άνάπλαση της ζωής. Πρέπει να άντλεί τη συγκίνηση και να δίνει την κειθώ. Πρέπει να χει τη δύναμη της υποβολής, χωρίς υποβολή δεν υπάρχει συγκίνηση από την τέχνη, και χωρίς συγκίνηση δεν υπάρχει καλλιτεχνικό άποτέλεσμα.
- Ο άνθρωπος είναι προτιμότερο ν' άγωνίζεται και να πεθαίνει όρθιος, παρά να ζει σ' άδράνεια και ταπεινός στη λάσπη.
- Η αισιοδοξία είναι τροφή για κάθε νίκη που καταχτιέται πάνω στην πάλη της ζωής.
- Η άρνητική κριτική πασχει από ύστερία, πνευματική μυωπία και ποτέ δε μπαίνει στο βάθος και στο κλάτος του άντικειμένου της.
- Η άκόλυτη ιδέα προέρχεται και υλοποιείται κι άπ' την άνομοιογενή ταύτηση των άντιθέσεων.
- Η θεωρία του άκόλυτου, ξεκινάει από μιά λογική βάση, αλλά η κορεία της εξέλιξης και η διαφοροποίηση της νόησης την κάνει πολύ δύσκολα πραγματοποιήσιμη.

Α. ΜΑΛΑΜΑΣ

('Από το άνέκδοτο έργο του «Κορφολόγια»

Μὲ τὸ σφυρὶ διὰ καμῶματα

ΟΙ ΠΑΡΑΣΙΤΟΛΟΓΟΙ

Ἀπὸ τὶς εὐκρινεῖς καὶ καθάρειες ἐκπομπές, δὲν ἀπολείπουνε καὶ τὰ παράσιτα. Τὸ ἴδιο συμβαίνει στὸ πνεῦμα καὶ στὴν τέχνη. Μωροφιλόδοξοι κι ἄρρωστημένοι, ματαιόπονοι καὶ ψωροφαντασμένοι, σμίγουν γιὰ ἐγωϊστικὲς αὐτοεπιδείξεις σὲ ἀτομιστικὲς ὁμάδες. Παρουσιάζονται προπάντων στὴ λογοτεχνία. Φκιάχνουν τὴν παρέα, τὸν κύκλο, τὴν κλίκα τους, καὶ δίχως ν' ἀντιπαρατάξουν ἔργα δικὰ τους στὴν προσφορὰ τῶν γνήσιων δημιουργῶν, συσκοτίζουν τὰ πράματα τῆς τέχνης καὶ τὰ συγγέουν. Ἐπικαλοῦνται τὴν ἀμφιβολία καὶ τὴν ἄρνηση. Ἐνδοσκοποῦν τὸ τίποτα. Ξεκόβονται ἀπ' τὴ ζωὴ. Χάνουν τὸν ἑαυτό τους. Γίνονται ἀνασταλτικοὶ στὴ δημιουργικὴ πορεία τῆς προόδου. Δὲν παίρνουν θέσεις γιὰ τὸ λαό, τὸ ξύπνημά του, τὴν ἀπολύτρωση. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀκατανόητοι προβληματιστὲς καὶ μοντερνιστὲς τῆς ἀφηρημένης τέχνης. Εἶναι οἱ βετεράνοι τῆς παρασιτολογίας.

Η.Ε.Λ. ΚΙ ΟΙ ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ

Ἡ Ἐταιρία Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν, πρότεινε ἀπὸ τὴ Λογοτεχνία γιὰ τὶς νέες ἔδρες τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τοὺς ποιητὲς Κ. Βάρναλη καὶ Γ. Σεφέρη. Ὅσο γιὰ τὸ Βάρναλη θάπρεπε ἀπὸ χρόνια νάναί ἀκαδημαϊκός, γιὰτὶ εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς κορυφαίους ἐπιζῶντες τῆς πρυτανείας τῶν προοδευτικῶν μας Γραμμάτων Παλαμᾶ—Καζαντζάκη—Σικελιανοῦ ποὺ δόξασαν τὸ Ἔθνος καὶ πέρ' ἀπὸ τὰ δικὰ μας σύνορα.

Ἐνα Νόμπελ ὁμῶς στὴν ἐποχὴ μας μὲ τὴν πολιτικὴ του σκοπιμότητα, ὅπως τὸ ὑποβίβασε ὁ Σάρτρ...δὲν πληροῖ τὰ προσόντα γιὰ μιὰ ἔδρα τῆς Ἀκαδημίας.

Ἐνας μεγάλος ποιητὴς ποὺ γίνεται ἀκαδημαϊκός, πρέπει νὰ συγκινεῖ ἄμεσα καὶ τὶς καρδιὲς τοῦ λαοῦ. Νάχει καὶ ποσότητα καὶ ποιότητα ἔργο, δυνατὸ.

Καὶ πάνου ἀπόλα νάχει τὴ γνήσια προσωπικὴ του σφραγίδα. Ὁ Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος ἄξιζε κατὰ τὴ γνώμη μου νὰ πάρει μετὰ τὸ Βάρναλη τὴ 2η νέα ἔδρα τῆς Ἀκαδημίας.

ΤΑ ΚΡΑΤΙΚΑ ΒΡΑΒΕΙΑ ΚΙ Η ΑΓΟΡΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

Γιὰ τὰ ποικιλόμορφα βραβεῖα ποὺ δίνονται κάθε χρόνο στοὺς συγγραφεῖς γιὰ ὅλα τὰ εἶδη τῆς λογοτεχνίας, ἔχουν γραφεῖ κατὰ καιροὺς πάρα πολλὲς κρίσεις κι ἐπικρίσεις, ἀντιλήψεις καὶ γνώμες, διαπιστώσεις καὶ προτάσεις τῶν συγγραφέων διάφορες. Καθὼς ἐπίσης καὶ γιὰ τὶς ἀγορὲς βιβλίων ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο Παιδείας. Οἱ δικές μου ἀπόψεις διατυπώθηκαν πολλὲς φορὲς σὲ περιοδικὰ κι ἑφημερίδες. Ἄν καὶ ποτὲ δὲν μ' ἀγόρασε βιβλία μου τὸ Ὑπουργεῖο. Ἄν καὶ ποτὲ δὲν ὄνειρεύτηκα βραβεῖα, κι οὔτε πρόκειται στὸ μέλλον νὰ ζηλέψω τέτια, ἐν τούτοις γιὰ τὸ γενικὸ καλὸ τῶν συγγραφέων, καὶ γιὰ τὴν πρόοδο τῆς λογοτεχνίας μας, ἔχω νὰ πῶ τὰ παρακάτω:

Ἡ ὁμάδα τῶν δώδεκα ποὺ βραβεύει τοὺς φίλους κι εὐνοούμενους συγγραφεῖς τῆς, εἶναι δικαίωμά της νὰ τὰ ἀπονέμει ὅπου καὶ ὅπως θέλει, ἀφοῦ τὰ χρηματικὰ ποσὰ τῶν βραβείων τὰ διαθέτουν ἀθλοθέτες σὰν τοὺς Γουλανδρηδες, τοὺς Χατζηπατέρες κ. ἄ. ποὺ ἔχουν εὐθύνη προσωπικὴ κι ἀνεξάρτητη, ὅσοι φυσικὰ ἐπιζοῦν.

Τὰ κρατικὰ ὁμῶς βραβεῖα, ὅταν τὰ ἀπονέμει πάλι ἡ ἴδια ὁμάδα μεταμορφωμένη καὶ σὲ κρατικὴ ἐπιτροπὴ, δὲν εἶναι σωστό. Γιατὶ πάντα οἱ 5—10 αὐτοὶ ἄνθρωποι ποτὲ δὲν μποροῦν νὰ φανοῦν ἀντικειμενικοὶ οὔτε στὴ συνολικὴ μελέτη τῶν ἐκδόσεων τῆς χρονιάς, οὔτε στὴν ἀνεπηρέαστη ἀξιολόγηση τῶν ἔργων. Ἐτσι κατανοῦν νὰ βραβεύουν γνωριμίες καὶ φιλοπροσωπεῖες, καὶ ὄχι ἔργα καὶ ἀξίες. Δὲν βρίσκουν καὶ τὸν καιρὸ λένε. Οἱ ἴδιοι πάντα στὰ ἴδια πόστα, μὲ τὰ ἴδια βραβεῖα, βλογοῦνε

πρώτοι και τὰ γένια τους στην αγορά βιβλίων. Κόλησαν μόνιμα σαν αναντικατάστατοι στις πρωτοκαθεδρίες των έπιτροπών. Βέβαια έτσι, γίνεται παραμύθια ή εϋνοια, τὸ γεροντίστικο κέφι, ἢ τάχα αὐστηρή κρίση—πὲς καλύτερα—ἢ ἀρτηριοσκλήρωση.

Ὁ θεσμὸς τῶν βραβείων μπορεί νὰ χει εϋεργετικά ἀποτελέσματα πάνω στην ἀμιλλα τῆς δημιουργίας. Ἀλλά, ὅπως ἀκονέονται, χάνουν τὴν ἀξία τους. Γιαὐτὸ θὰ ἦταν προτιμότερο, νὰ κλαισιώσουν τὴν ἐπιτροπή μὲ νέους ἀμερόληπτους κριτικούς, ποὺ νὰ πληρώνονται κιόλας ἀπὸ τὸ κράτος γιὰ ν' ἀφιερώνουν τὸ χρόνο τους εϋχερέστερα στὴ μελέτη ὄλων τῶν ἔργων. Μὰ καὶ γιὰ νὰ ὑπάρξει μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἐξυγίανση καὶ δίκαιη ἀναγνώριση.

Μποροὺν ἐπίσης, νὰ καταργήσουν τὰ κρατικά βραβεῖα, καὶ τὰ χρηματικά ποσὰ νὰ τὰ διαθέτουν γιὰ τὴν ἀγορὰ βιβλίων, γιὰ περισσότερα ἀντίτυπα, κι ἀπὸλους τοὺς συγγραφεῖς.

Τέλος, ἢ ὡς τὰ τώρα ἀγορὰ ὀχι ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο, ἀλλ' ἀπὸ τὴν κρίση τῆς ἴδιας ἐπιτροπῆς, δὲ στάθηκε ἱκανὴ (γιατὶ ἀλλάζει ὁ Κολιὸς τὴν κάπα του ἀλιῶς) νὰ βοηθήσει ἀντικειμενικά καὶ χωρὶς ἀδικίες κι ἐξαιρέσεις ὄλους τοὺς λογοτέχνες μας.

●
ΓΙΑ ΤΟΝ Τ. ΕΛΙΟΤ

Πολλές, κι ἴσως ὑπερβολικές τιμές, δόθηκαν κι ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα, γιὰ τὸν Ἄγγλο ποιητὴ ποὺ πέθανε πρόσφατα Τ. Ἐλιοτ, ἐκπρόσωπο μᾶλλον τοῦ μοναρχικοῦ ἱμπεριαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ, τῆς ἀνήσυχης ποιητικῆς ἀνόδου καὶ καθόδου τοῦ καιροῦ μας. Καθένας τὸν ἐρμηνεύει ὅπως θέλει, κι ὅπως συμφέρει. Προσωπικά, δὲν τοῦ μελέτησα τὰ ἔργα του, καὶ δὲν τὸν κρίνω εϋρύτερα. Μπορεῖ μὲ τὴν «Ἐρημη χώρα» του ὅπως διατυμπανίστηκε ἀπὸ τοὺς φολκλορίστες καὶ κριτικοκάπηλους τῆς Ἀθήνας, νὰ ἦταν ἓνας πρῶτης κλάσης ποιητῆς τῆς Δυτ. Εὐρώπης. Δὲ λαβαίνω ποτὲ ὑπόψει τὸ Νόμπελ.

Ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ μπορεί κανεὶς νὰ μυχτηρίσει ἐδῶ, εἶναι οἱ κριτικοί. Πολλοὶ χαρακτήρισαν τὸν Ἐλιοτ φιλομοναρχικό, κι ἀντιδραστικό (φανταστεῖτε τὴν ποιητικὴ του ψυχὴ). Ὁ ποιητῆς Γ. Σαραντῆς κόντεψε σχεδὸν νὰ τὸν παρουσιάσει Σοσιαλιστῆ. Πάντως οὔτε λίγο, οὔτε πολὺ, κάθε ἄλλο παρά προοδευτικός καὶ σταθερὸς στὴν πνευματικὴ του πορεία ἀποδειχτήκε ὁ Ἐλιοτ. Ἐνας ἀντιφατικός τῶν ἀντιλήψεων καὶ τῶν θέσεων του. Σ' ὄλη τὴ μελαγχολικὴ καὶ ταραγμένη, ὅπως φάνηκε, διαδρομὴ του, ἦταν γιομάτος καλινδρομήσεις, ἀντιδράσεις κι ἀνακατατάξεις. Ἦταν, βέβαια, ἓνας καλὸς ποιητῆς. (Ἦσως νὰ μὴν ἦταν σὺν τὸ διπλωμάτη καὶ ὑψηκετὴ σὲρ Τζῶν Πέρς, ποὺ τὸν ἔκανε γνωστὸ μονάχα τὸ Νόμπελ!!! καὶ δὲν ξανακούστηκε). Ἄς μοῦ συχωρεθεῖ ὁμοῦς τοῦτο: Ἐνας μεγάλος καθὼς λένε ποιητῆς, θάχε στὸ περίφημο ἔργο του «Ἐρημη Χώρα» κάτι στίχους μὲ τὴση κοινοτοπία καὶ πεζολογία:

«Τὰ νεύρα μου εἶναι χάλια ἀπόψε,
Ναὶ χάλια...».

●
Ο ΙΝΤΕΞ

Πρὶν ἀπὸ χρόνια, ὑπῆρχε μιὰ κανακάρια μυστικὴ ὑπερκρατικὴ ὀργάνωση, ὁ διαβόητος ΙΝΔΕΧ ποὺ πρόγραφε τοὺς ἀληθινοὺς συγγραφεῖς. Κι εἶχε τὸ μαυρο πῖνακα γιὰ τὰ ἔργα τους. Μέσα σ' αὐτόν, βρέθηκε προγραμμαμένος κι' ὁ ὑποφαινόμενος Μερικοί συνάδερφοι εἶχαν ὑποβάλει μηνύσεις κατὰ τῶν ὑπευθύνων τοῦ Ἴντεξ, διεκδικώντας ἠθικὴ καὶ ὕλικὴ ἀποζημίωση ἀπὸ τὰ προγραμμαμένα γι' ἀπαγόρευση βιβλία τους. Τί ἀπέγινε λοιπὸν αὐτὴ ἡ κατασκοπευτικὴ γιὰ τὸ ἐλεύθερο πνεῦμα σκοτεινὴ ὀργάνωση ποὺ παραβίασε τὸ Σύνταγμα; Γιατὶ δὲ λογοδότησε ὁ κυρῆνας τῆς; Ὁ κ. Ψαθᾶς, ποὺ ἦταν κι αὐτὸς προγραμμαμένος, τί ἔκανε; Θάπρεκε τὰ πνευματικὰ σωματεῖα νὰ ἐνδιαφερθοῦν καὶ νὰ ἐνεργήσουν γιὰ τὴ διάλυσή της καὶ τὴν τιμωρία τῶν ὑπευθύνων ποὺ ἀστ-

νόμειαν τὸ πνεῦμα καὶ τὴν τέχνη. Τέτιες ὀργανώσεις εἶναι καταπιεστικὲς καὶ μεσαιωνικὲς, καὶ μὲ τὴ σκιά τους ἀκόμα ὑπονομεύουν τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία τοῦ πολίτη, καὶ μάλιστα στὴν ἐποχὴ μας... πού τόσο κόβεται γιὰ τὴν ἐλευθερία ὁ «Ἐλεύθερος κόσμος».

●
ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΕ ΚΡΙΤΙΚΟΥΣ

Ὁ κ. Κ. Πορφύρης κι ἡ παρέα του στὴν «Ε.Τ.» καὶ τὸν προοδευτικὸ τύπο, βρῆκαν τὴν ἔλειψη χρόνου, σὰν αἰτιολογικὸ, πού δὲν ἀξιώθηκαν ν' ἀσχοληθοῦν στὴ 10ετία πού πέρασε, μὲ μιὰ ἀντικειμενικὴ κριτικὴ ὄλων τῶν ἔργων πού ἔφεραν σὲ φῶς οἱ συγγραφεῖς μας στὸ διάστημα αὐτό. Τότε τι εἶδους «ἐπιθεώρηση τέχνης» ἔχουν; Νὰ κριτικάρουν καὶ νὰ προβάλουν τοὺς φίλους καὶ γνωστούς των, ἢ κι ὅσους νιώθουν πῶς προκύπτει κάποιο συμφέρο; Δηλαδή ἀπὸ τὰ 300 περίπου λογοτεχνικὰ βιβλία πού πιθανὸ νὰ λαβαίνουν τὸ χρόνο, δὲν κρίνουν περισσότερα ἀπὸ 50 κι αὐτὰ ἴσως μὲ πολλὰ παρατράγουδα... κι ἐπεμβάσεις. Ὡ κατακαημένοι συγγραφεῖς μας. Μὴν κάθεστε ἐσεῖς νὰ μελετήσετε καὶ νὰ κριτικάρετε τὰ ἔργα τῶν συναδέρφων σας.., καὶ περιμένετε ἀπὸ τὸς ἀδιάφορους καὶ μεμψίμοιρους κριτικούς τῆς Ἀθήνας!!! Στὴ Σαλονίκη, στὴ Βέροια καὶ στὸν Πύργο Ἡλείας μπορεῖ νὰ βρεῖτε κάποιους φιλότιμους καὶ συνεπεῖς κι ἀκούραστους ἐργάτες τῶν Γραμμάτων! πού θὰ σᾶς δώσουνε μιὰ γνώμη.

Στὴν Ἀθήνα κυριαρχεῖ: παχυδερμία, νοσηρὸς ἐγωϊσμός, ὀκνηρία, ὑπεροψία, κι ἀσέβεια στὸ μόχτο τοῦ ἄλλου. Ἔγιναν μεταπολεμικὰ ποντίφηκες ἀφ' ὑψηλοῦ μ' ἓνα ὄργανο ἰσχύος τοῦ τύπου στὰ χέρια τους. Αὐτοὶ οἱ «Ἐλίτ» τῶν χάνουν πάρεϊ πολὺ ἀπάνω τους. Ἔχουν πιὰ καταπατήσει τις ἴδιες τις ἀρχές τους. Ἐπαψαν ν' ἀντιπροσωπεύουν τὸ δίκιο τοῦ ἀντικειμενικοῦ κόσμου στὰ Γράμματα. Ἔχουν μιὰν ἔπαρση. Μιὰ δοκισησοφία. Δὲν ἐπιθεωροῦν καὶ δὲν ἐκφράζουν τὴν πραγματικὴ πνευματικὴ ζωὴ τῆς

χώρας. Ἄν δὲν ἀντέχουν τὰ μυαλὰ καὶ τὰ ἐφόδια, γιὰτὶ δὲν παραιτοῦνται ἀπὸ τὸ πνευματικὸ προσκῆνιο νὰ κάτσουν στὰ σπίτια τους; Πάσχουν. Πιπιλίζουν σὰν ἀμερικάνικη τσίκλα τὴ λέξη «ἄγχος». Γιὰ τὸν κ. Πορφύρη καὶ τοὺς δικούς του, μόνο 5—10 ὑπάρχουν νέοι λογοτέχνες... καὶ πιὸ πέρα στέρεψαν γι' αὐτοὺς οἱ μῆτρες τοῦ λαοῦ καὶ δὲ γενοῦνε ἄλλους. Ἔτσι μὲ πλήρη ἔλειψη τοῦ χρέους τῆς εὐθύνης, καὶ χωρὶς ὀργανωμένη ταχτικὴ, φαίνονται σὰν ἄρχουσα πνευματικὴ τάξη, ἐνῶ ἀδικοῦν κατάφωρα τὸν ἑαυτὸ τους, τὸ λαὸ καὶ τὴν τέχνη.

●
ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΑ ΒΡΑΒΕΙΑ

Ὁ κριτικὸς τῶν φίλων του κ. Δ. Ραφτόπουλος ἔγραψε πρὶν λίγο καιρὸ, μιὰ συνοπτικὴ μελέτη γιὰ τὰ κρατικὰ βραβεῖα τῆς λογοτεχνίας. Οἱ προτάσεις κι οἱ εἰσηγήσεις του ἦταν ἀνάλογα ἐπιδεχτικὲς. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ πικρὸ του παράπονο, γιὰτὶ δὲ βραβεύτηκε ὁ κ. Μένης Κουμανταρέας (ἴσως κι ἄλλοι ἄγνωστοι γιὰ τὸ πλατὺ κοινὸ νέοι ὑπὸ ἐκκόλαψη λογοτέχνες), δὲν εἶναι μόνο κάπως παράδοξο. Μὰ προκαλεῖ καὶ θυμηδία κι ὑποτίμηση στὸ αἶσθημα καὶ τὴν κρίση τοῦ πνευματικοῦ μας κόσμου. Ὁ λαὸς βλέπει ἔργα, καὶ κρίνει τοὺς ἀξιους συγγραφεῖς. Παρακαλεῖτε νὰ μᾶς πληροφορήσει ὁ κ. Ραφτόπουλος ποιὰ εἶναι αὐτὰ τὰ σπουδαῖα ἔργα τοῦ δημοσιογράφου κ. Κουμανταρέα πού πρὶν δύο χρόνια πρόβαλε μὲ «τὰ Μηχανάκια» του (4—5—μέτρια ἀφηγήματα) γιὰ τὰ ὁποῖα ἀπορῶ πῶς συγκινήθηκαν τόσο οἱ κλίκες τῶν σαλονιῶν πού μὲ τις ἐξυμνητικὲς κριτικὲς τους (πρῶτῃ ἢ «Ε.—Τέχνης») συναγωνίστηκαν ποιὰ θὰ καταχτήσει τὸ νέο ἀστέρρα τῆς διηγηματογραφίας, (τοῦ παιδιοῦ στρατιώτη τοῦ τόσο σκανταλιάρη καὶ στὴ μάνα...) Ἄν λοιπὸν ὁ κ. Μ. Κουμανταρέας πού βρίσκεται ἴσως σὲ πρῶτο στάδιο γραψίματος, καὶ δὲ βιάζεται τὸ δέντρο του νὰ ὠριμάσει τοὺς καρπούς του, τότε γιὰτὶ προτρέχει ὁ κ. Δ. Ρ. καὶ ρίχνει κρότο

στή στάχτη για να σηκώνει μπουρμπουλίθρες;

ΥΠΟΚΡΙΣΙΑ

Ἄνεξάρτητο κι ἀντικειμενικό καμώθηκε πῶς εἶναι τὸ περιοδικὸ «Παναθήναια». Μπράβο!! Πόσο ἔχασαν τὸ νόημα οἱ λέξεις στὸν καιρὸ μας! Ἀγάπησαν, λένε, τοὺς νέους συγγραφεῖς μας (!) Δὲ δημιούργησαν κλίκες (;) Καὶ στάθηκαν ἐποικοδομητικοί. Τίποτα ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια δὲν ἀπομένει, παρὰ κοπανιστὸς ἀγέρας μὲ πείρα καὶ μὲ τέμπο, δταν μάθει ὁ λαὸς (καὶ καλὸ εἶναι νὰ μαθαίνει) ὅτι τοὺς κάναμε τὴν τιμὴ καὶ τοὺς ἀφιερῶσαμε, παρασυρμένοι ἀπὸ συναδέρφους, ἓνα βαρὺ πνευματικὸ μας μόχτο ἀπὸ 510 σελίδες τέχνης, καὶ μάλιστα σὲ τρεῖς τῆς στενῆς παρέας τῶν «Παναθηναίων». Πέρασε, λοιπόν, ἓνας χρόνος. Ὁ λαὸς ἀγκάλιασε τὸ βιβλίο του σ' ὅλη τὴ χώρα, ἀναγνωρίζοντας μόνος του τὴν ἀξία τῶν ἔργων ποὺ μιλᾶνε στὴν ψυχὴ του. Κι αὐτοὶ οἱ κύριοι, κι ἄλλοι παρόμοιοι τῆς ὁποίας φατρίας καὶ τῆς ὑποκρισίας τοῦ προοδευτισμοῦ, δὲν τ' ἀνοιξαν κἄν νὰ τὸ μελετήσουν, νὰ ἴδουν καὶ νὰ νιώσουν τὴν ἀξία του. Οὔτε μὲ τ' ἄλλα μαζί στὸν ἀπολογισμὸ τους...δὲν ἀνάφεραν τὸν τίτλο τοῦ ἔργου. Ὅμως ὁ λαὸς γνωρίζει πιά, καὶ κρίνει κι ἀνταμείβει ἀνάλογα, κι ἐκείνους ποὺ μὲ τὸν ἄλφα ἢ βῆτα τρόπο περιφρονοῦν τὶς ἀξίες. Γιαυτὸ δὲν τυφλώνουν πιά μὲ παραφοισκωμένα λόγια ὑποκρισίας. Ζοῦμε σὲ μιὰ ἐποχὴ τῶν ἔργων καὶ τῶν πράξεων. Κι εἶναι καλύτερα οἱ ἀπραχτοί, κι οἱ ἀδύναμοι, νὰ σιωποῦν.

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ

(Ἀφορμὴ ἀπὸ μιὰ συζήτηση)

Πρὶν ἀπὸ μέρες, ἀνοιξαν μιὰ συζήτηση μερικοὶ διανοούμενοι στὴν Ἀθῆνα κι ἄλλοι ἀναγνώστες ποὺ ἐπικρίνουν τοὺς κριτικούς κ. κ. Ραφτόπουλο καὶ Δρομάζο οἱ ὅποιοι πατρωνάρουν καὶ διαφημίζουν τὶς βωμολοχίες σὲ ἔρ-

γο τοῦ συγγραφέα Β. Βασιλικοῦ. Ὅπως φάνηκε, οἱ διαμαρτυρόμενοι ἔχουν δίκιο, γιατί οἱ κριτικοὶ φατριάζουν, δταν ἀπὸ τὰ ὄργανά τοὺς μὲ τὴν ἐπισκόπηση τῶν ἐκδόσεων τῆς χρονιάς, ἀλλὰ καὶ πάντα, κι ὅποτε θέλουν, προβάλλουν μονοπωλιακὰ τὰ ἴδια ὀνόματα λογοτεχνῶν σὰν τοῦ Β. Βασιλικοῦ, τοῦ Δ. Χατζῆ, τοῦ Μ. Κουμανταρέα, τοῦ Μ. Ἀλεξαντρόπουλου, κ.ἄ.

Ἔτσι, πολλοὶ διανοούμενοι κι ἀναγνώστες, διαμαρτύρονται δίκαια γι' αὐτοὺς τοὺς διαφημιστὲς εἰδικώτερα τοῦ Βασιλικοῦ, θέλοντας νὰ καθιερώσουν τὴ χυδαιολογία στὴν τέχνη. Εἶναι γεγονός ὅτι στερούμαστε ἀπὸ κριτικούς ἡθους στὴ Λογοτεχνία. Ἀφότου ἔπαψαν νὰ γράφουν οἱ ἀπόμαχοι Αἰγέρης—Βάρναλης, ἀκόμα καὶ νεώτεροι σὰν τὸν Παπαϊωάννου, κριτικὴ εὐθύνης—ποὺ νὰ σημαίνει καὶ σωστὴ ἔρμηνεία τοῦ ἔργου τέχνης—δὲν ὑπάρχει. Τὰ ψευτοκριτικὰ καμώματα πρέπει νὰ ταραζοῦν τὴ νηνεμία ἀπ' τὸ κέλαγο τῆς ἀδιαφορίας μερικῶν ἀληθινῶν συγγραφέων. Μ' αὐτὴ τὴ στάση καὶ τὴ συζήτηση, ἀποδείχτηκε ὅτι ὁ κ. Ραφτόπουλος δὲν ἔχει ἐπαρκὴ αἰσθητικὴ κατάρτιση κι ἐμπειρία, κριτικὴ διαίσθηση κι ὀξυδέρκεια, γιὰ νὰ διατηρεῖ ὑπεύθυνες στήλες κριτικῆς. Μὲ τὶς «φωτογραφίες» τοῦ Βασιλικοῦ (καλοῦ λογοτέχνη) ἔπεσε σὲ λάθος σχετικά μὲ τὸ συνθετικὸ ὑλικὸ του. Ὁ Βασιλικὸς στάθηκε τυχερός. Οἱ διαμαρτυρόμενοι γιὰ τὴ βωμολοχία του γκρεμίζουν τ' ἀστήριχτα ἐπιχειρήματα τοῦ κ. Ραφτόπουλου. Ἡ συζήτηση κάνει ντόρο καὶ τὸ βιβλίο ἔχει ὠφέλεια ἐμπορικά. Μὲ χυδαία γλῶσσα δὲ γίνονται ἔργα τέχνης, μῆτε εἶναι αὐτὸ ρεαλισμός.

Ἄς μὴ κακοποιεῖται ἡ εὐπρέπεια στὴ λογοτεχνία. Οἱ κριτικοὶ ὀφείλουν νὰ μάθουν τί εἶναι τέχνη καὶ πῶς γίνεται. Μπορεῖ ὁ συγγραφέας νὰ περιγράψει μιὰ τολμηρὴ ἐρωτικὴ κατάσταση. Δὲν πρέπει ὅμως μὲ ὄμο καὶ κοινὸ γλωσσικὸ ὑλικό. Ἔτσι προσβάλεται καὶ διασύρεται ἡ Τέχνη. Διαστρεβλώνονται οἱ ὁροὶ καὶ τὰ στοιχεῖα ποὺ τὴ

● ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ ΑΠΟ ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ :

- Γιώργου Τσούτη: «Η Λιτανεία της Θάλασσας» (Ποίηση) 'Αθήνα '64
Πέτρου 'Ολύμπιου: «Κούλης Κάσσης» (Μελέτη)
Νίκου 'Αργυρόπουλου: «Τραγούδια του Λαού» (Ποιήματα) Θεσ/νίκη '65
Λεων. Βελιαρούτη—Καλογιάννη—Κριμπά—'Αναγνωστόπουλου:
«Η Γραμματική της 'Ελληνικής Γλώσσας» 'Αθήνα '64
'Αναστασίου Τσιάρρα: «Κοσμάς ο Αιτωλός, Ένας μεγάλος δάσκαλος του Γένους» (Παιδαγωγική θεώρηση) Γιάννινα '64
Δημητρίου Ηλιάκου: «Η Διδακτική στην Πράξη» (Παιδαγωγικό) Γιάννινα '64

συνθέτουν. Τό θέμα έχει διαστάσεις. Γίνεται λόγος γιά τήν ίδια τή γλώσσα πού πλάθει και στεριώνει μορφικά κι αισθητικά τό έργο τέχνης. 'Η γλωσσική αισθητική είναι ή βασική προϋπόθεση τής λογοτεχνίας γιά τήν έξασφάλιση τής έπιτυχίας και τοῦ κοινωνικοῦ της προορισμοῦ. Κύριος σκοπός τής τέχνης είναι ή διαπαιδαγώγηση τοῦ λαοῦ. 'Ο ήρωας τοῦ 21 Μακρυγιάννης ήταν άσπούδαχτος. Έγραψε στήν εποχή του νά μάς αφήσει μιá πονεμένη από τή μοῖρα τους Ιστορική αλήθεια. Δέν έκανε τέχνη, δέ διαμόρφωνε γλώσσα. Τό ίδιο κι ό 'Αριστοφάνης μέ τήν κοινωνική του σάτιρα. 'Ο κ. Ρυφτόπουλος μέ τίς «δεοντολογικές κουφιολογίες» άποδειχνει κενότητα πάνω σιά ζητήματα τής τέχνης.

Οί χυδαιολογίες δέν καταξιώνουν τήν Τέχνη στό αισθητικό της μέρος. 'Η δημοτικής μας γλώσσα είναι γιαιτή, θησαυρός άνεξάντλητος. Λογοτεχνία θά πεί γλώσσα και ψυχή, ψυχή και γλώσσα. 'Ο δημιουργός είναι ύποχρεωμένος νά συλαβαίνει αυτό τό ύλικό πού γιά τόν καλλιτέχνη θεωρείται πρώτη ύλη άκατέργαστη. Νά τό έπεξεργάζεται, νά τό μορφοποιεί, νά τό μετατρέπει σέ καλλιτεχνική έκφραστικότητα και νά τό παραδίνει μέ πρωτοτυπία κτήμα κοινό σέ όλους. Αυτό σημαίνει τέχνη μέ γλωσσική αισθητική. Γλώσσα χωρίς αισθητική έπεξεργασία δέ δημιουργεί τέχνη. 'Αλλιώςτικά δέν άντλεί τό κείμενο αισθητική όμορφιά. Και δέ μπορεί νύ ύπάρχει καλλιτεχνικό άποτέλεσμα.